



D
SLABO

IGAZI SZEGÉNYEK

P. PÁL:

IGAZI SZEGÉNYEK



BUDAPEST, 1939.
KORDA R. T. KIADÁSA.

Főgyházmegyei jóváhagyással.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában. Bpest, VIII., Csepreghy-u. 2.

Meleg májusi napsütés volt. Két kisleány haladt előttem hazafelé az iskolából. Második elemisták lehettek; az iskolatáska egyiknek a kezében, a másiknak a hátán, s kart karba fűzve, vidáman, csacsogva haladtak tova. Nem sok ügyet vetettem rájuk, — ám beszélgetésüknek egy-egy mondata mégis megütötte a fületem.

— Adj még egyet! — szólt a szegényesebb külsejű.

Kis társa készségesen nyújtotta felé a cukros zacskót s biztatta:

— Csak vedyél sokat . . . Én úgyis kapok újra Pista bácsitól!

A beszélgetés folytatását nem hallottam.

Nemsokára szép, új épület előtt vitt el utunk. A cukros kisleány rámutatott a házra, s kissé emelt hangon magyarázta:

— Látod, itt lakik Pista bácsi. Sokszor jön hozzánk; ő szórakoztatja anyukát, mióta apus elutazott.

Megütözközve néztem a leánykára. Ugyan, ki adhatott e hétéves gyermek ajkára ily szavakat?!

Kis társát csupán a cukor érdekelte.

— Hát . . . ha úgyis kapsz ma, ideadhatnád mind, ami még a zacskóban van.

Tudod, ma délután baba-uzsonnát rendezünk . . . Anyust is meghívtuk. Ha átjönne . . .

Befordultak egy mellékutcába, s így a beszélgetés folytatását nem hallottam. Tűnődve néztem a karonfogva, vidáman lépegető két kisleány után.

A cukor birtokosának külseje messziről elárulta a jómódot, gondozottságot. Fínom, jól szabott ruhácska volt rajta, fején nagy szalagcsokor pompázott . . . Szőke kis társa majdnem fél fejjel volt kisebb; reá sokszor mosott, kinőtt kartonruhácskát s tiszta, fehér köténykét adott az édesanyja. Külsejéről ítélve szegény, de nagyon rendes emberek gyermeke lehetett.

Elgondolkoztam. Ime, milyen kedves, tiszta gyermekbarátság . . . S vajjon nem vezeti-e majd messze egymástól e két gyermeket az élet útja? Az egyik szegény, a másik gazdag . . . Az egyiket dolgos édesanyja neveli, a másikat olyan, akinek szórakozáson jár az esze . . . Vajjon melyikük lesz bolder?

A gyermekek hazaértek. Megálltak Zsuzsikáék kertjének kapuja előtt.

— Szervusz! — kiáltotta Irénke vidáman, s belecsapott kis társa tenyerébe. Gyerekes pajkossággal rántottak egyet egymáson, aztán Zsuzsi lenyomta a kilincset, Irénke pedig ment tovább, hogy a szomszédos előkelő villa kapuján forduljon be.

A rigó vígan fütyült, — a levegőben az

orgonavirág édes illata úszott, — a verandára vezető kavicsos út két széléről tarka tulipánok bólogattak feléje.

A kisleány gyönyörködve nézte a virágokat. Ez a legszebb . . . Ez a sárga is nagyon szép . . . Ni, erre meg piros vonalak vannak rajzolva! . . . Kiválogatta, hogy melyekből köt majd holnap reggel bokrétát a tanító néninek.

— Persze, csak ha anyuka jókedvű lesz, és megengedi!

Anyuka — úgy látszik — jókedvű volt. A hálószobában ült nagytükrös öltözőasztala előtt, s mikor leánykája belépett, éppen buzgón fényesítette a körmeit.

— Gyere, gyere! — szólott vígan feléje. — Még itt a sütővas, sütök a te hajadba is egy-két szép hullámot . . . így ni. Milyen csinos vagy most!

— Eredj, mondd meg a Julisnak, adja rád a rózsaszín ruhát. Én is azt veszem fel, — hadd legyünk egyformák! . . . De a hozzávaló szalagot hozd ide, majd én kötöm a hajadba; Julis nem tudja elég ügyesen!

Iréнке szófogadóan indult felöltözni az ebédhez, melyre Pista bácsit várták vendégül. — Mire a hajszalaggal visszajött, édesanyja készen volt, éppen csak az utolsó vonásokat húzta a pirosítórúddal ajakára.

— Pirosítsd meg az enyémet is! — kérlete a kicsi.

Anyja mosolygott.

— Majd, ha nagyobb leszel — felelte. — Most még nincs szükséged rá! — S mi-
alatt ügyes kézzel bogozgatta a csokrot
leánykája fején, újra a lelkére kötötte, hogy
Pista bácsinak szépen köszönjön, s kedve-
sen, illedelmesen viselkedjék az asztalnál is.

Nem is lehetett rá panasz. Hogyne lett
volna vidám és illedelmes, mikor nemcsak
az ebéd volt igen finom, de Pista bácsi a
cukron kívül érdekes meséskönyvet is ho-
zott számára! A képeket már megnézegette
ebéd előtt — s alig várta, hogy a mesék-
kel is megismerkedhessék. Anyuka nem
rendelkezhetett volna asztalbontás után oko-
sabbban, mint hogy így szólt:

— No most menj ki a kertbe, Irénke; a
nagy gesztenyefa alatt pompásan olvasgat-
hatsz új könyvedből.

Fonott kerti bútor várta az árnyas gesz-
tenyefa alatt, hívogató, színes párnákkal.
A leányka kényelmesen elhelyezkedett az
egyik karosszékből s elmerült Tündérország
csodáinak élvezetébe. Aztán észrevétlenül
átcsúszott Álomországba . . . a mese és az
álom képei összevegyültek . . . Elszende-
redett.

Jóízű szundikálásából a szomszéd kert-
ből át-áthallatszó gyermekhangok zavarták
fel. De csak lassan ébredt annak tudatára,
hogy mi is történik odaát.

— A csészekint vannak már?

— Igen, csak kiskanalak kellenek, meg egy kés! — hangzott a felelet.

Ez a Borika hangja . . .

— Persze! . . . Hiszen mondta Zsuzsika, hogy ma délután baba-uzsonna lesz náluk . . .

Az álom végleg kiment Irénke szeméből.

— Én is főzöt! — selypítette odaát a kis Veronka.

— Főzöl, főzöl! — biztatta nénje. — Te leszel a kukta!

— Milyen jó is Zsuzsikának, neki van kivel játszani, vannak testvérei . . . — gondolta Irénke kedvetlenül.

A szeme megcsillant.

— Hiszen átmehetnék hozzájuk, Zsuzsika hívott délelőtt! Igaz, hogy anyus nem szívesen enged a szomszédba . . .

Megpróbálom megkérni!

És már szaladt is édesanyjához.

A fogadószobában akadt rá. Pista bácsi-val beszélgetett, kacagott, meglehetősen nagy cigarettafüstben. A kislányt ez egy cseppet sem lepte meg; anyja kezében többször látott ő cigarettát, mint varrótűt, vagy éppen főzőkanalat. Kovács százados feleségét azonban úgy látszik, megzavarta leánykája váratlan megjelenése, mert meglehetősen türelmetlen hangon válaszolta neki:

— Nem, — nem engedem, hogy átmenj a szomszédba. Eredj, írd meg inkább a holnapi feladatodat!

— Megírtam már délelőtt az iskolában

— felelte Irénke kedvetlenül, de még mindig reménykedve.

— Hát akkor játszogass el egyedül. Van babád, — csinálj neki te is uzsonnát. Nesze, itt egy darab dobos torta, — ezzel kitette leánykáját a szobából.

Irénke szomorúan távozott. Előkereste a legkedvesebb babáját és sóhajtva szólt hozzá:

— Gyere Kati, menjünk hát a kertbe . . .

Szívecskéje azonban egyre vont a szomszédban vidáman játszó gyermekek közé. Ha átmenni nem is szabad, nézni csak szabad, hogy mit csinálnak! . . . Persze csak úgy, hogy Zsuzsika meg ne lássa őt; azt nem akarná megmondani, hogy anyus nem engedi át . . .

Csendesen közeledett a léckerítéshez, és óvatosan letelepedett az orgonabokrok sűrűjében olyan helyre, ahonnan jól átláthatott a szomszéd kertbe, de ahol őt a lombok meglehetősen eltakarták.

No de hát a szomszéd gyermekek nem is értek most rá, hogy vele törődjenek. Vidáman sűrögtek-forogtak a lugasban, hol az asztal már meg volt terítve. Zsuzsika s Veronka buzgón készítették a homoktortákat; amelyiket sikerült a formából épségben kiborítani, azt Boriska mindjárt feldíszítette pici levelekkel, virágokkal . . . Közben nevetgéltek, beszélgettek.

— No, készen van minden, már hívhatjuk anyust! — szólt Zsuzsika elégedetten.

— Menjetek érte Veronkával! — intézkedett Boris. Aztán vidáman rendezkedett, tett-vett tovább, míg a várt „vendég” megérkezett.

— Isten hozta szerény hajlékunkba! — fogadta a leányka édesanyját, tréfás hódolattal majdnem földig hajolva előtte.

— Ó, magam is nagyon igyekeztem! — felelte a megnyerő, szelídarcú fiatalasszony, — kivált miután Zsuzsikáék biztosítottak arról, hogy hármában is szívesen látnak: Lacikával meg a stoppolással . . . Mert én ezek nélkül nem mehetek még vendégségbe sem!

Ezzel betolta a lugasba a gyermekkocsit a benne ülő édes kisbabával.

— Lacikát is szívesen látjuk! — ujjongtak a leánykák és gügyögve, hízelve vették körül kisöccsüket.

Szerény jövedelmű kishivatalnok volt Zalatnay, s ha gyermekei földi javakban nem is dúskáltak, gazdaglelkű édesanyjuk mégis széppé, boldoggá tudta tenni gyermekkorukat. Most is beleilleszkedett egészen a játékukba; vígan folyt a baba-uzsonna, — bár szorgalmas keze közben egyre öltögetett, öltögetett.

Az uzsonna végeztével a leánykák odahúzódtak anyjukhoz:

— Meséljen, édes!

És az okos édesanya ajkáról folyt, folyt a szó . . . mely nemcsak gyönyörködtette,

de egyúttal emelte, nemesítette is gyermekei lelkét.

Odaát az előkelő kert orgonabokrai közt valahogy úgy sajgott egy kis egyetlenke szíve . . . Ó, ha ő is úgy odasimulhatna anyukához . . . De az ő anyukája előbb mindig rosszkedvű volt, veszekedett apukával, most meg mindig Pista bácsival van elfoglalva, — nem ér rá vele törődni! Vagy ha legalább testvérkéi lennének, mint Zsuzsikának! Hogy szeretné őket! . . . Nekik adná minden cukrát . . .

Úgy fájt a szíve, hogy lefekvés előtt el is sóhajtott a anyjának nagy bánatát.

— Ó anyus, olyan rossz ilyen egyedül; hacsak legalább egy testvérkém lenne!

Anyja szinte bántóan nevetett fel.

— Isten őrizzen! — Éppen elég vesződségem volt egymagaddal is!

Csalódottan, keserű szívvel bújt hát a gyermek ágyacskájába — s mikor anyja kiment a szobából, sírva temette arcát a párnába. Olyan nagyon egyedülvalónak érezte magát . . . Ha legalább apuka itt lennel!

Szegény kis árva lélek!

*

Irénke ezen az estén sírva aludt ugyan el, — de mire felébredt, elfelejtette szíve bánatát. Hiszen a májusi nap gyönyörűen sütött be az ablakon, a madarak trilláztak odakinn, — neki meg sietni kellett, hogy még leszedhesse a tanító néni számára a

tegnap kiszemelt tulipánokat . . . Az ártatlan gyermeki lélek nem egykönnyen válik mélabússá.

Aztán elfoglalták az iskolai gondok és örömök, a pajtások, majd a vizsgára való készülődés . . . Az egyedüllét, elhagyottság érzése csak az iskolai év befejeztével támadt fel lelkében ismét. Délelőttönként még csak törődött vele anyja a maga módja szerint; ám hogy délutánonként útjában van, — azt a gyermek ösztönösen érezte. Kinn bolyongott, játszogatót hát a kertben, — ha pedig meghallotta a szomszédból a Zalatnay leánykák hangját, sietett a léckerítéshez. Azon át beszélgetett velük, onnan nézte mulatozásukat, sőt nem egyszer részt is vett játéukban.

Egyszer odaát éppen cirkuszelőadás folyt, s Irénke fájó szívvel nézte a kerítés mellől. Hirtelen meglazult az egyik lécz a keze alatt. El is tolhatta a helyéről, mert alul kiesett a szeg belőle. Pompás ötlete támadt.

— Zsuzsika! tudnál harapófogót hozni?

— Tudok ám! — felelte kis barátnője, és már szaladt is érte.

Egy kis buzgólkodás, egy kis ügyeskedés és a szomszédos lécz sem volt már alul odaerősítve.

— No most idenézz, Zsuzsika!

Egyik léczet eltolta balra, a másikat jobbra — aztán a nyíláson ügyesen átbújt a túlsó oldalra.

— Itt vagyok! — ölelte meg örvendezve kis barátját.

— Éljen! Éljen! Az ilyen tornaművészt okvetlenül befogadjuk a cirkusztársaságunkba! Ugy-e, Boris?

— Hogyne!

És Irénke most már nemcsak szemlélője, de tevékeny résztvevője is lett a cirkusz-előadásnak.

Ettől kezdve nap-nap mellett odaát játszott titkon a szomszéd gyermekek között. Ó, milyen boldog, derűs délutánokat töltött ott! Zalatnayné úgy tett, mintha nem tudná, hogy a gyermek anyja engedélye nélkül jár át hozzájuk — és soha nem küldte haza. Mikor aztán leánykái alkonyat felé elfáradva letelepedtek köréje s előálltak azzal a kéréssel, hogy: Tessék mesélni! — Irénke is hozzá húzódott. És ő magához ölelte, mintha csak a saját leánykája volna. Néha szeretettel, szánakozással meg is simogatta, s közben ezt gondolta:

— Szegény gyermek . . . A szomszédba kell lopódnia a családi fészek melegéért, melyre kis szíve vágyik!

A hetek csendesen peregtek egymásután. Irénke pontosan elkészített feladattal, jól megtanult leckével róttá az utat naponkint az iskolába, mint a III. elemi osztály derék kis növendéke. — Annyira hozzászokott, hogy D. István, a bankigazgató nap-nap mellett náluk van, hogy egészen természetes-

nek vette ezt; a házhoz tartozónak tekintette már. Az elhalmozta ajándékokkal, — ám azért magához láncolni soha nem tudta. A gyermeklélek ösztönösen érzi, hogy kihez vonzódjék, ki érdemli meg szeretetét.

Arra hamarosan rájött Irénke, hogy anyjának nincs anyjére, ha apjáról beszél. Nem igen emlegette tehát a távollévőt, — s lassan elcsendesült szívében az utána való vágyódás is.

Karácsony előtti napokban azonban mind többször és többször eszébe jutott rég nem látott édesapja. Ő tanította meg tavaly arra, hogy kiverje a zongorán egy ujjal a szép karácsonyi éneket: „Mennyből az angyal . . .” Vajjon tudja-e még?

Megpróbálta.

Pompásan sikerült! És most már vidáman énekelte is hozzá kedves, csengő gyermekhangján: „Istennek Fia, aki született jászolban . . .” Egészen beleringatta magát a karácsonyi hangulatba.

Milyen pompásan játszottak tavaly karácsony estéjén apukával itt a szőnyegen! Együtt állították össze a vasúti síneket; s milyen gyönyörűen szaladt a kis vonat alagútból ki, alagútba be! . . . Aztán állomásokat építettek az építőkőből . . . Anyuka ugyan azt mondta, hogy se vonatot, se építőkövet nem fog neki hozni a Jézuska, hiszen ez mind a kettő fiúnak való játék. És mégis elhozta! Mert apukára hallgatott, aki azt mondta,

hogy csak írja meg a Jézuskának, hogy mit kér karácsonyra, s ő maga fogja odaadni neki a levelet. Lám, meg is tette! — Ezidén is kellene írni a Jézuskának . . .

Hirtelen anyjához fordult:

— Mikor jön haza apus? Szeretnék vele megint levelet küldeni a Jézuskának.

Anyja kitérően válaszolt:

— Ó, meg tudom én mondani a kis Jézusnak karácsonyi vágyaidat levél nélkül is. Korcsolyát, babakonyhát, meséskönyvet, meg babazongorát kérsz. No ugy-e?

— Hát igen — felelte a gyermek és elgondolkozott. Aztán halkán folytatta:

— Apus karácsonyra se jön haza?

Anyus nagyon jókedvűen és titokzatosan felelte:

— Meglátjuk, mi lesz! Meglepetést bizony-nyal tartogat számunkra ez a karácsony!!!

Írénke tehát várta a karácsonyestét, az angyal csengőjének csilingelő szavát . . . És a hatalmas, mennyezetig érő karácsonyfa csakugyan ott ragyogott a fogadószobában, ugyanúgy, mint tavaly. Éppenúgy sziporkáztak rajta a fényszórók is . . . csak éppen nem apus gyujtogatta őket, hanem Pista bácsi, aki nagyon ünnepélyesen volt felöltözve, akinek igen gondosan kétfelé volt simítva a haja, és aki mintha igen jókedvében lett volna . . .

A leányka kíváncsian szemlélte az asztalra kirakott ajándékokat.

— Nini! — Egy nyitott ékszerdoboz s benne két arany karikagyűrű. Hát ezt kikapta?

— Anyuka meg én — válaszolta Pista bácsi boldog mosolygással. Azzal odalépett az asztalhoz, s az egyik gyűrűt saját ujjára, a másikat udvariaskodó mozdulattal a Kovácsné ujjára húzta. Majd magához vonta az asszonyt és megcsókolta. A gyermek ámulva nézte . . . Anyja is észrevette ezt s nevetve kiáltott fel:

— Nézze már, hogy bámul ez a gyerek!

De aztán mégis szükségesnek látta, hogy valamelyes magyarázatot adjon neki. Megfogta hát leánykája kezét.

— Ne csodálkozz úgy, Irénkém. Látod, én most a Pista bácsi menyasszonya lettem, azért húzta az ujjamra a gyűrűt.

— És . . . és . . . apuka?

— Hát tudod, ő elment, mert már nem szeretttük egymást. Aztán elváltunk; és én most férjhez fogok menni Pista bácsihoz. Ezentúl ő az apukád.

A mindig szelíd kisleányt hirtelen előntötte az indulat.

— Nekem van apukám! — csattant fel hevesen.

— Hát most lesz majd kettő! — avatkozott bele a dologba csitítólag a férfi. — Most már az én kisleányom is leszel.

— Nem!

És Irénke szenvedélyes mozdulattal lerántotta anyja ujjáról a karikagyűrűt s messze

elhajította, úgyhogy az csengve gurult a szoba sarkába.

— De Irén! — kiáltotta anyja fölháborodva. Méltán volt elképedve, mert a gyermek eddig soha-soha így nem indulatoskodott.

— Nekem nem kell két apuka! — zokogott fel a gyermek keservesen.

— No jó, jó — csitította Pista bácsi, csak hogy minél előbb vége legyen a kellemetlen, sőt kínos jelenetnek. — Hát majd ezentúl is Pista bácsinak fogsz nevezni. Úgy is jó lesz! — magában pedig ezt gondolta: galambnak néztem, s milyen kis hörcsög!

Amilyen hirtelen lobbant fel a gyermekben az indulat, oly hamar le is lohadt, s a zokogás csendes sírásba ment át. Az aszszony pedig eltalálta a hangot, mellyel végleg lecsitíthatta leánykáját. Csendesen így szólt hozzá:

— Szép karácsonyesténket nem akarom azzal elcsúfítani, hogy összeszidjalak neveletlen viselkedésedért; tudom, hogy majd magadtól is megbánod, amit tettél. Csak azt kívánom, hogy most is engedelmes, jó gyermek légy; eredj, és hozd vissza szépen a gyűrűt, amit elhajítottál.

És a jólelkű gyermek engedelmesen elindult, hogy visszahozza a szoba sarkából annak a frigynek jelképét, mely anyját D. Istvánnal köti össze, s amelyen — tiszta kis

szíve nem tudta, csak érezte — soha nem lehet az Isten áldása!

Anyja föl húzta a gyűrűt, aztán megtörölgette a gyermek kisírt arcát.

— No lám, már jó gyermek vagy. És ezentúl is mindig jó leszel. Látod, én nem-sokára elmegyek Pista bácsival a templomba, ott megesküszünk, s attól kezdve ő lesz a férjem. D. Istvánnénak fognak hívni. És te is az ő házában fogsz lakni; szeretned kell hát Pista bácsit, és hálásnak kell lenned iránta!

A gyermek nem felelt, — csak nagyon komoly és nagyon szomorú kifejezés ült az arcára. Találkozott a fájdalmas étellel.

S míg ezen az estén más hasonló korú gyermekek boldogan aludtak el és mosolyogva álmodtak a Jézuska ajándékairól, aranydióról, angyalhajról, ragyogó karácsonyfáról: ő tágra nyílt szemmel feküdt ágyában, és nem nyolcesztendő gyermek számára való dolgokon tündődött.

Két apukája nem lehet valakinek.

A Pista bácsi háza, az nem „otthon”.

Szegényke! Bizony, két apja volt, és egy se, — s otthona, mely nem otthon. Ezt kapta szüleitől karácsonyi ajándékkul.

•

Iréнке simulékony, kedves gyermek volt, — s így hát a karácsonyesti kellemetlenségnek nem volt folytatása. Anyja másnapi magyarázata után ő is csak saját nevelet-

lenségét látta abban, ami történt. Így aztán anyja is, Pista bácsi is tekintélyek maradtak előtte — s még csak eszébe se jutott, hogy cselekedeteiket bíráló szemmel nézze. Engedelmes, illedelmes volt s mostohaapjával nem került egyelőre összeütközésbe. Ám szíve nem tárult ki feléje.

Játékos, gyermekded gondolkozásának az első szentáldozásra való előkészület adott komolyabb irányt. Ekkor kezdték komolyan foglalkoztatni e fogalmak: bűn és erény, — kötelesség és felelősség. Lelke mélyült, széplült, amint áhítva, vágyakozva várt az Üdvözítővel való boldog találkozásra. Csenedesebb, hallgatógabb lett; a pompás fehér ruhát sem fogadta olyan kitörő örömmel, mint azt anyja várta.

A szentáldozás előtti utolsó hittanórán a plébános úr azt magyarázta kis növendékeinek, hogy az Úr Jézus úgy lesz igazán boldog, ha nemcsak ők adják neki szívüket, de ha elhozzák hozzá egész családjukat. Hadd ölelhesse valamennyiüket együtt szentséges Szívére. Kérjék hát meg szépen apjukat, anyjukat, nagyobb testvéreiket, hogy necsak a templomba kísérjék el őket, de egészen az áldoztatókorlátig: áldozzanak meg mind velük együtt.

Irénke gondolkozva ment haza. Hogy Pista bácsit nem kérheti ilyesmire, azzal tisztában volt; tudta, hogy református ember, s nem gyónik, nem áldozik. De anyuka!

Milyen szép lesz, ha majd kettőjük szívébe egyszerre tér be az Úr Jézus! . . .

Az ebédnél szépen, ünnepélyesen elő is adta szíve vágyát. Anyja zavartan mosolygott, — Pista bácsi pedig élesen, bántón felnevetett.

— No hiszen! a plébános úr kiseprűzné anyádat a gyóntatószékből! Haragszik rá, mert nem neki fizettük az esketés árát, hanem a református papnak!

Irénke nem igen értette ezt, — a gúnyos, bántó hang azonban szíven ütötte. Mintha jég verte volna el szíve szeretetének illatos virágát . . .

Tágranyílt szemmel bámult anyjára. Az megcírógatta.

— No hát, ha gyónni nem is, de a templomba persze hogy elmegyek veled! Akarlak ám látni a szép új ruhádban, fátyollal, koszorúval . . . Gyönyörű leszel!

A gyermek hallgatott és megint kiült arcára az a sajátságos, szomorú vonás.

Este pedig ismét sokáig feküdt ébren ágyában. Olyan kérdések meredtek feléje, melyekre nem talált feleletet. S kihez forduljon felvilágosításért?

Ha nem költöztek volna be a városba, most átlopódnék a Zsuzsika mamájához . . . ő olyan jó . . . ő bizonyval mindent megmagyarázna!

•

Másnap nagy meglepetés érte a gyerme-

keket: a tanfelügyelő úr jött iskolát látogatni. A III. osztály nem vallott szégyent, — öröme pedig igen nagy volt, mikor a tanító néni kijelentette:

— Hazamehettek; az utolsó óra elmarad, mert konferenciánk lesz.

Irénkének hirtelen merész gondolata támadt. Anyja csak egy óra múlva várja haza . . .

— Zsuzsika, hazakísérlek! Szeretnék mádmádtól kérdezni valamit.

— Gyere — válaszolta kis barátnője örömmel.

Zalatnayné éppen a konyhán volt elfoglalva, mikor a két kislány belépett. Csodálkozott, hogy Zsuzsika oly korán érkezik, de méginkább azon, hogy Kovács Irénke is vele van. Nem látta, mióta elköltöztek a szomszédból.

— Mi jót hoztál, Irénkém? — fordult az illedelmesen köszönő gyermekhez.

Az nagyon komolyan nézett rá.

— Néni, kérem . . . kérdezni szeretnék valamit.

— Mit, gyermekem?

— Igaz az, hogy a plébános úr kiseprűzi az én anyukámat a gyóntatószékből?

— Ki mondta ezt neked?

— Pista bácsi.

A jó asszony elkomolyodott. Aztán oda-
szólt Zsuzsikának:

— Kislányom, vidd be Lacikát a szobába

s játszáll ott vele. Tudod, hogy nem szeretem, ha itt van a konyhagőzben, de ki kellett hoznom, mert nem volt, aki vigyázzon rá.

Zsuzsika szót fogadott. Anyja pedig félrehúztá a rántást, megtörölte lisztes kezét — aztán leült a padkára.

— No most ülj ide mellém, Irénkém és mondd el apróra a dolgot.

És a szegény kis árva lélek bizalommal húzódott oda a jóságos idegen asszonyhoz, bizton remélve, hogy a lelkét kínozó kérdésekre megkapja tőle a feleletet.

Zalatnayné figyelemmel hallgatta szavait, — aztán komolyan, tünődve nézett maga elé. Tehát neki jutott a szomorú feladat, hogy ezt a szegény gyermeket szülei bűne felől felvilágosítsa? Ám, ha kis lelke már kutatja az igazságot, mégis jobb, ha megmagyarázza neki, hogyan állanak a dolgok. Mástól könnyen kaphatna szeretetlen, vagy ferde beállítású felvilágosítást . . . Egy fohászos pillantást vetett hát az ablakon bemosolygó kék égre, aztán halk, meleg hangon elkezdte:

— Nem, Irénkém. A pap soha senkit ki nem seprűz a gyóntatószékből. Az azonban megtörténhetnék, hogy szomorú szívvel bár, de mégis elküldené onnan anyukádat azzal, hogy: sajnálom, nem adhatok feloldozást.

— Azért, mert a református templomban esküdött Pista bácsival? — szólt közbe aggódva a gyermek.

— Katolikus embernek soha nem szabad másvallásúak templomában esküdni. Ezt jegyezd meg nagyon jól, kislányom. — Ám anyukád nem is köthetett Pista bácsival házasságot, mert neki él a férje: a te édesapád. Isten rendelése szerint pedig mindenkinek csak egy házastársa lehet.

— De hiszen anyuka úgy magyarázta, hogy a bíróság elválasztotta őt apukámtól.

— A bírák emberek. Szüleidet az Isten kötötte egybe, mikor az oltár előtt megesküdtek arra, hogy egymást halálíg el nem hagyják — ettől az eskütől emberek soha fel nem menthetik őket. Hiába választotta hát el őket a bíróság, Isten előtt anyukád most is édesapádnak a felesége s azzal bünt követ el szegény, hogy Pista bácsi házastársának tekinti magát.

— No és . . . és ezt nem bocsátja meg az Isten? — kérdezte a gyermek s szeme könnyel telt meg. — Hiszen azt tanultuk, hogy ő minden bünt megbocsát!

— Minden bünt megbocsát, ha megbánjuk és megfogadjuk, hogy többé el nem követjük. Amíg azonban szegény anyukád ezt nem teszi, míg Pista bácsi feleségének tartja magát, feloldozást nem kaphat és áldozni sem mehet.

— Hát . . . hát . . . hogy lehetne ezen segíteni? — kérdezte az anyja miatt gyötrődő gyermek fájdalmas, koraérett arckifejezéssel.

Zalatnayné szánakozva símította meg.

— Azt én nem tudom, gyermekem. Emberről kéz gyenge ahhoz, szegény kislányom, hogy ismét összefűzze szüleid kezét. A jó Istennél azonban semmi sem lehetetlen! Látnod, most, elsőáldozásod nagy napján, kérd az Üdvözítőtől buzgó szívvel azt a kegyelmet, hogy szüleid megbánják és jóvá tegyék, amit hibáztak. Hogy aztán ez hogyan történjék? Azt majd elintézi a jó Isten! Bízd csak reá! Imádkozni meg majd én is segítek, jó?

A gyermek hálásan bólintott.

— Aztán ezentúl is sokszor imádkozz ezért a kegyelemért! Mondj el mindennap legalább ennyit: Jó Istenem, add, hogy mindnyájan szent parancsaid szerint éljünk!

Zalatnayné örömmel látta, hogy a gyermeknek javára válik a tisztánlátás; lelkében a bizonytalanságot s aggodást bizó megnyugvás váltja fel. Jónak vélte tehát, ha mindjárt további útmutatást is ad neki. Ezért így folytatta:

— Tudom, hogy fáj azt hallani szüleidről, hogy gyarló emberek, akik hibát követtek el. De látod, nem te vagy az egyetlen ilyen gyermek a világon! És az igazán jó gyermekek szeretik szüleiket minden körülmények között. Szeretik, segítik őket és el nem ítélik soha, — mert ítéletet mondani felettünk csak a jó Istennek szabad. Ezt ugye jól megjegyzed magadnak, gyermekem?

— Igen.

— Látod, most eszembe jut egy megható történet. Már nem is tudom, hol olvastam. — Egy gazdag gróf házitanítót keresett a fia mellé; olyat, aki délutánonként átvegye vele a feladott leckéket. Ajánlottak neki egy derék egyetemi hallgatót, kit már csak azért is érdemes lenne alkalmazni, mert egyúttal jót tenne vele. A fiú ugyanis olyan szegény, hogy önmagának kell magáról gondoskodnia s így nagyon elkelne egy kis kereset. A gróf a fiút magához hívatta, az megnyerte tetszését s meg is állapodtak, hogy másnap hány órákor kezd hozzá a munkához.

Amint a fiú eltávozott, a gróf gondolataiba mélyedve végigsétált a szobán, odalépett az ablakhoz és szórakozottan letekintett az utcára. Annak burkolatát éppen javította néhány rab egy fegyőr felügyelete alatt. A gróf arra lett figyelmes, hogy a fiatalember, ki az imént nála volt, odamegy hozzájuk s elkezd az egyik rabbal barátságosan beszélgetni.

Hamar odaszólította az inasát.

— Látja azt a fiatalembert ott, aki az egyik rabbal beszél?

— Látom.

— Nos, hát szaladjon le és mondja meg neki, hogy jöjjön azonnal vissza hozzám.

Az inas elsietett, hogy eleget tegyen a parancsnak. Ő meg eltűnődött. Ismerőse van

a börtönlakók között? Ez gyanús! Talán mégse lesz jó a házamba fogadni . . .

Mikor a fiatalember újra szobájában állott, szigorú hangon fordult hozzá:

— Honnan ismeri azt az embert, akivel odalenn beszélgetett?

A fiú kissé elsápadt, de szemét nyíltan a grófra emelve így szólt:

— Méltóságos úr, az az én édesapám!

A grófot mélyen meghatotta ez a bátorság, ez az igazi gyermeki szeretet. Az egyetemi hallgató nem tagadta meg előtte rabruhában járó apját, pedig még attól is tarthatott, hogy őszintesége miatt elveszti az állást, melyhez csak az imént jutott.

Beszélgetni kezdett a fiúval és megtudta, hogy anyja meghalt röviddel azután, hogy apját börtönbe zárták, s ő azóta a maga erejéből tartja fenn magát. Megtudta azt is, hogy az apa tizenötévi börtönbüntetéséből már csak négy év van hátra, és a fiú nagyon igyekszik, hogy akkorra már olyan keresete legyen, hogy apját magához vehesse és nyugodt otthont, békés öregséget biztosíthasson neki. Persze a gróf aztán segítségére volt abban, hogy nemes tervét meg is valósíthassa.

— Látod, kislányom, a nemesszívű, jó gyermek így szereti még börtönbe került apját is! Szeresd hát te is nagyon szüleidet, légy jó és imádkozz értük sokat!

A nemeslelkű asszony elhallgatott.

A leányka ajkáról megkönnyebbült, halk sóhaj szállott el. Aztán két kis karját hirtelen Zalatnayné nyaka köré fonta és hálásan suttogetta:

— Köszönöm szépen!

Az meghatottan ölelte magához a szegény gyermeket. Homlokon csókolta, aztán így szólt:

— No most siess haza, nehogy édesanyád nyugtalankodjék miattad!

Irénke idejében otthon volt. Szívét azonban bezárta, nem mondta el, hogy hol járt. Az asztalnál szótlanul, tűnődő tekintettel ült. Anyja nem is sejtette, hogy megjött a nap, melyen ártatlan gyermeke szeme kinyílt . . . A leányka látja immár a szomorú valóságot, hogy szüleire nem nézhet fölfelé, nem tekintheti őket eszménynek, példaképnek, hiszen nem Isten útjain járnak.

És Irénkével nem térdelt elsőáldozása napján az oltárnál se szülő, se testvér . . . Ám amikor az e fölött érzett fájdalom könnyet sajtolt szemébe, az Úr megsimogatta szívét: Számon tartom szomorúságodat, szegény gyermekem . . . Ami neked fáj, engem is szomorít . . . Nekem is fáj, hogy szüleid távol vannak tőlem, hogy parancsaimat megvetik . . . De ha miattuk könnyezel is, a magad sorsán vigasztalódj, nem vagy elhagyatott! Hiszen immár itt vagyok szívedben, itt is maradok, hacsak bűnnel el nem űzöl — és szüleid helyett gyámolítód, útmutatód

leszek! Ne búsulj, gyermekem, az enyém vagy! . . .

•

Az értelmes, jóra törekvő leányka lelkében nagy változást idézett elő úgy első szentáldozása, mint az a szomorú igazság, melyre ezzel egyidőben nyitott rá, hogy anyja, apja, Pista bácsi nem olyan tekintélyek, akikre gondolkodás nélkül ráhagyatkozhatnak.

Eddig azt tartotta, hogy ő jó gyermek; hiszen illedelmes, ha kívánnak tőle valamit, engedelmeskedik, s szorgalmasan megtanulja a leckéjét. Most ráéismélt arra, hogy ez nem elég. Tudatosan kell szolgálnia a jó Istent! Ó jaj, mennyit mulasztott eddig! Lám, például étkezés előtt és után imádkozni kell és őt erre nem tanították eddig soha . . .

Mikor először vetett magára hatalmas keresztet az asztalnál, Pista bácsi előbb csodálkozva, aztán gúnyosan tekintett rá:

— Hát ez micsoda új divat?

— Imádkozni kell . . .

Ugyan! Éppen ez a hadonászás kell az Úristennek!

— Manapság már nem szokás az efféle! — magyarázta anyja. Akárhol voltunk vendégségben, sehol se láttad, hogy az asztalnál ájtatoskodást rendeztek volna. Modern ember már nem csinál feltűnést vallása gyakorlásából.

A leányka figyelmesen hallgatta e szavakat.

Az igaz, hogy ő eddig még sohase hallott asztali áldást. De hát akkor kinek van igaza, anyjának-e, vagy a plébános úrnak? S kinek van igaza: a plébános úrnak-e, aki azt mondja, hogy vasárnap mindenki köteles szentmisét hallgatni, vagy anyukának, aki csak néha megy templomba, s őt sem engedi, amikor esik az eső? . . . S vajjon azért nem tanította őt anyuka arra, hogy reggel is imádkozzék, mert az már nem divat? . . . De ő azért ezentúl mégis fog mindig imádkozni, hiszen világos, hogy ha illik jó reggelt mondani a szülőknek, illik köszönteni a mennyei Atyát is . . . Meg áldást, malasztot kell kérni az egész napi munkához . . .

Olyan jól esett szívének a reggeli imádkozás, mint a virágnak, ha kitárhatja hajnalonként kelyhét a nap sugarai felé.

Am egyszer — amint ágya előtt térdelve imádkozott — rányitott Pista bácsi.

— Mit csinálsz? — kérdezte kissé gúnyos hangon.

Iréнке szíve megdobbant. De azért határozottan felelte:

— Imádkozom; malasztot kérek a jó Istentől . . .

— Malacot? No, csak legalább jó kövéret! — vágott szavába a durva ember ízléstelenül és becsapta az ajtót.

És megkezdődött a csendes háború az Isten szeretetére vágyó, őt szolgálni akaró gyermek, meg vallástalan mostohaapja között. Egyenetlen küzdelem volt ez nagyon, a gúny fegyverével dolgozó felnőtt és a visszavágni képtelen, kellő vallási tudással még fel nem vértezett leányka között. S hogy D. István miért bántotta, miért gúnyolta a védtelen gyermekeket? Amiért minden Isten parancsait megvető, bűnös ember ellenszenvvel viseltetik a jók és jámborok iránt: eleven szemrehányás nekik minden ilyen léleknek már pusztá létezése is.

A gyermek pedig nem fordult anyjához védelemért, segítségért. Érezte, hogy Pista bácsi igaztalan, — de tudta azt is, hogy anyja nem állana melléje; ő is a Pista bácsi pártján van.

Magába vonult tehát és óvakodott vallásos érzéseinek otthon kifejezést adni. Titkon imádkozott, titkon gyönyörködött az iskolában kapott szentképekben, s titkon vett összegyűjtött filléreiből a vásárban egy kis Szűz Mária-szobrot. Bizony, nagyon gyatra kivitelű, festett porcellánszobor volt, de mégis drágakincs az ő szerető kis szíve számára. A padláslépcső fordulójánál talált egy pompás kis zugot, mely igen alkalmasnak látszott arra, hogy ott rejtett Szűz Mária-oltárt állítson. Mily örömmel készítgette, díszítgette! Terítője, igaz, hogy csak papírból volt, de szép csipkemintát vagdalt bele.

A szobrocskát kissé magasabbra helyezte, s egykori babaedényeiből válogatott mellé virágtartókat. Aztán odaállította legkedvesebb szentképeit is, sőt feliratot is csinált. Szép kerek gyereketűivel leírta a mondást, mely megkapta egyik hittanórán:

Itt csak vándorok vagyunk,
A mennyben van otthonunk!

Nagyon tetszett neki a kis oltár. Milyen kár, hogy anyukának nem mutathatja meg! De hát . . . jobb neki se szólni a dologról. És csak titkon járt a kedves helyre s titkon hordta a virágot a jó Szűzanyának . . .

Nem sokáig tartott ez a boldogság. Még a nagy vakáció első felében történt, hogy Pista bácsi — Isten tudja, mi okból — a padlásra indult.

— Irén, gyere csak ide! — hangzott a lépcsőről bántó, ingerült hangja. — A tied itt ez a komédia?

— Igen.

— No hát, ha el nem hordod azonnal ezt a porcellánbálványt a házamból, — az ablakon hajítom ki! — És utána téged is, ha nem vagy megelegedve az otthonoddal! — tette hozzá gúnyosan az oltárkán levő felíratra célozva.

•

És Irénke még súlyosabb bünt is elkövetett a vakáció folyamán. Valami nagyon érdekes, egészsznapos kirándulás volt tervbe

véve. Még hozzá vonaton! Reggel indulnak s csak késő este jönnek haza!

— Igen ám, de holnap vasárnap van — jutott a gyermeknek hirtelen eszébe. Anyjához sietett:

— Anyus, de hiszen holnap szentmisére kell menni, nem utazhatunk el reggel!

— Ne okoskodj, kislányom. Pista bácsi egész héten dolgozik, neki szüksége van a pihenésre, üdülésre. Ő csak vasárnap szabad, más napra tehát nem lehet tenni a kirándulást.

— De hát én . . .

— A gyermeknek első kötelessége, hogy szót fogadjon — vágta el az asszony a vitát. — Örülj, hogy velünk jöhetsz, és hallgass.

— Igen . . . a gyermek fogadjon szót — tűnődött Irénke. De a hittanórán azt tanultuk, hogy Istennek inkább kell engedelmeskedni, mint az embereknek! Hát most mit csináljak? Hopp! Hátha össze tudnám egyeztetni a kettőt? . . .

Mindezt azonban nem mondta el. Csak ennyit kérdezett:

— És mikor indul holnap a vonatunk?

— Kilenc órákor.

— Akkor minden jól van! — ujjongott titkon. A kis mise 8-kor kezdődik, — fél kilencre vége van; majd szaladok hazafelé, s itthon leszek, mire az állomásra kell indulni . . . Míg anyukáék nagyban öltöznek,

készülnek, észre sem veszik, hogy elmentem hazulról!

Fel is kelt másnap korán, s idejében elindult a szentmisére. A szakácsnő utána szólt:

— Hová tetszik menni, kisasszony?

— A templomba, Róza néni. De itthon leszek hamarosan!

Am elszámította magát. Megfeledkezett arról, hogy éppen a hónap első vasárnapja van: sok a gyónó, sok az áldozó, s a szentmise ilyenkor hosszabbra nyúlik, mind rendesen.

Lihegve érkezett haza. Otthon Róza néni azzal az ujsággal fogadta, hogy a nagyságos úrék bizony már elmentek. Jaj, deharagudtak, mikor megtudták, hogy a kisasszonyka engedély nélkül ment el hazulról! Aztán türelmetlenül várták, végre is elhatározták, hogy nélküle indulnak a kirándulásra. De akkor már olyan késő volt, hogy autóba kellett ülniök!

Irénke ijedten hallgatta ezt, s bizony igen kellemetlen érzés fogta el. Az kevésbé bántotta, hogy elszalasztotta a szép kirándulást; elvégre: kötelességet teljesített. De . . . brrr, milyen hadd el hadd lesz, ha majd anyukáék hazajönnek!

A hadd el hadd pedig még súlyosabb volt, mint amilyenre számított, mert — sajnos, — nemcsak másnap érkezett, amikor az idő és egy kellemes kirándulás emléke némileg elmosta már a felnőttek bosszúsá-

gát, — hanem alig egy félóra múlva. Pista bácsiék ugyanis az autózás ellenére is lekéstek a vonatról; az éppen akkor indult ki az állomásról csendes pőfékeléssel, mikor az ő autójuk az épület elé robogott.

Csak ez kellett még az ingerlékeny, s a gyermek iránt amúgy is ellenérzéssel viseltető D. Istvánnak! Mikor már elrontott vásárnapja fölött érzett minden haragját kiöntötte reá, az asszonyhoz fordult:

— Mind kellemetlenebbé válik ez a gyermek; semmi simulékonyság, semmi alkalmazkodás nincs benne! Legjobb lenne kiadni a házból. Elég nagy már ahhoz, hogy intézetbe kerüljön.

Az asszony szerényen vetette ellen:

— De hát a törvény által kiszabott tartásdíj, amit apja fizet, nem elég az intézeti neveltetés költségeire . . .

— Kiegészítem én szívesen — felelte D. István határozottan. — Megéri nekem a költséget, ha ilymódon békét és nyugalmat biztosíthatok magamnak az otthonomban!

Igy került idegenbe IV. elemista korában Kovács Irénke, a fészekből kiesett szegény kismadár!

•

Édesanyja maga vitte el a kis vidéki város jóhírű nevelőintézetébe. Nyugodt szívvel hagyta ott, tudta, hogy jó dolga lesz. Neki is élete legszebb emlékei közé tarto-

zott az az egy esztendő, melyet gyermekkorában ebben az intézetben töltött.

Búcsúzásakor Irénke elsírta ugyan magát, de azért számára távolról sem volt olyan nagy dolog a válás, mint az olyan gyermekek számára, kik boldog, meleg családi otthont, áldozatos lelkű szülőket, szerető jó testvéreket hagynak el. Neki ez már nem első találkozás volt a szomorú Élettel . . . Alig egy hét alatt úgy beleszokott az új körülményekbe, hogy egészen otthonosan érezte magát az intézetben. Sőt ha valaki azt kívánta volna tőle, hogy állapítsa meg, hol jobb: Pista bácsi házában-e, vagy az intézetben; határozottan az utóbbi mellett döntött volna. Itt lelke kiengedett. Olyan jóleső megnyugvást okozott neki a tudat, hogy most már nem kell örökké résen lennie, kétségkednie . . . Ha itt valamire azt mondják, hogy ez jó, ez helyes, akkor az bizonyosan úgy is van. S itt senki nem vette zokon tőle, hogy a jó Istent szereti és parancsait meg akarja tartani. Aztán volt sok kedves kis pajtása . . .

A hetek szinte észrevétlenül repültek, s társai már a karácsonyi hazamenetelről tervezgettek. Irénke is várta anyjától az értesítést, hogy mikor jön érte. Igen meglepte tehát, mikor karácsonyi csomagot kapott. Levél is jött vele, melyet e szavakkal adott át neki a jó Beáta nővér:

— Azt írja édesanyád, hogy nem jöhet

érted. De sose búsulj e miatt! Meglásd, nagyon kedves ünnepeket fogsz tölteni itt mi köztünk is, a karácsonyi édes kis Jézus közelében.

Csakugyan: azt írta anyja, hogy nem viszi haza, mert hosszú az út ebben a hideg, zimankós időben . . . meg aztán nem lehet Pista bácsinak fölösleges költséget sem szerezni; igen nagy kiadása volt mostanában: szép nagy telket vett a város legjobb fekvésű helyén. Ő maga készítette el a minden kényelemmel ellátott villa tervrajzát; kora tavasszal már kezdik is az építést . . .

„Hát csak töltsd vidáman az ünnepeket az intézetben; tudom, hogy jó dolgod van ott. Húsvétkor majd meglátogatlak, és ha lehet, haza is hozlak. Akkorra talán fel lesznek már húzva a villa falai; majd meglátod, milyen impozáns épület lesz! . . .”

Mikor Irénke kis pajtásai mind-mind útra keltek egy-egy drága jó mama, vagy gondos édesapa oldalán, s ő egyedül maradt, bizony megint elfogta az elhagyottság érzése. Ám a jó tisztelendő nővéreknek volt gondjuk arra, hogy ne nagyon fájjon a kis szíve. A kis Jézus nemcsak csillogó karácsonyfát hozott neki, de sok-sok örömet is . . . Fönn maradhatott például az éjféli misére; sőt áldozhatott is azon a tisztelendő nővérek között! Aztán kapott egy roppant megtisztelő állást: portörölő-segéd lett a kápolnát gondozó nővér mellett, s nap-nap után ő törölgette a győ-

nyörű betlehem alakjait; nemcsak a pásztorokat s báránykákat, hanem Szűz Máriát, Szent Józsefet, meg még az aranyos kicsi Jézuskát is! Amikor elvégezte ezt a feladatot, szabad volt felhúzni a muzsikáló jászolkát. — Mindíg elandalogva hallgatta a finom, kedves karácsonyi dalt; úgy képzelte, hogy most igazán az angyalok muzsikálnak a földre szállott Istennek . . .

A húsvéti hazautazásból ismét nem lett semmi. Ekkor azt a hírt kapta, hogy anyja azért nem jöhet érte, mert nem hagyhatja magára a picit, a most született Mártikát, akinek szőke a haja, rózsás az arcocskája, s aki édes, aranyos kisbaba! . . .

Irénke kimondhatatlanul megörült a hírnék, hogy húgocskája van. Most már alig várta az iskolai év végét. Látni szeretne volna mielőbb az ő drága kicsi testvérkéjét!

Otthon azonban tiszta örömébe, nagy-nagy boldogságába mihamar keserű ürmecsepp vegyült. — Mindjárt első reggel odaállott a fürdőkád mellé, hogy végignézze, hogyan fürösztik testvérkéjét. A baba ennivalóan kedves volt; úgy látszik, igen meg volt elégedve, mert mosolygott, gőgicsélt, pacskolta a vizet . . . Mikor a fehérfőkötős dada az asztalra tette, s törölgetni kezdte, Irén hirtelen így szólt:

— Neki adom ezt a szép Mária-érmemet, amit Beáta nővértől kaptam! . . . S már

vette is le, hogy húgocskája nyakára akasztotta.

— Ne tedd . . . mondta anyja kissé zavartan, s nem nézett leánykájára. — Pista bácsi haragudnék, — mert hát Mártika református, s tudod, hogy ők nem tisztelik Szűz Máriát úgy, mint mi.

A leányka megdöbbenve kiáltott fel:

— Anyuka!

Mily szemrehányás volt ez egyetlen szóban!

Aztán nagy-nagy gyöngédséggel megölelte testvérkéjét:

— Ne búsulj, szegény kis Mártikám . . . a Szűzanya azért mégis szeret téged!

•

A vakáció elég békésen telt el. A felnőttek nem igen értek rá arra, hogy Irénkével törődjenek. Ott volt a baba, meg az épülő ház . . . Ügyszólván naponként kísértálták megnézni, hogy halad-e a munka, s hogy a kertész keze alatt szépül-e körülötte a park. — Irénke különben lehetőleg kitért Pista bácsi útjából; úgy tűnt fel neki, hogy most még idegesebb, ingerlékenyebb, mint azelőtt, — kivált ha pénzről, kiadásról van szó.

Nem is túlságosan lepte meg hát, mikor anyja egy nap így szólt hozzá:

— Megbeszéltük tegnap Pista bácsival, hogy írni fogsz apádnak. Megkéréd, hogy fizesse ő érted az intézetben a tartásdíjat, különben nem mehetsz vissza. Pista bácsinak

oly sokba kerül az építkezés, hogy ezt a költséget nem vállalhatja többé.

Irénke engedelmesen megírta a levelet; szóról-szóra úgy, ahogy anyja tollba mondta neki. Ó, ha maga írhatta volna! Bizonyos, hogy sokkal ügyetlenebbül fogalmazta volna meg, de az is bizonyos, hogy sok mindent írt volna bele! Hiszen, ha esztendők óta nem is látta apját, el nem felejtette, és hozzátartozónak érezte magát.

A válasz nemsokára megjött. Az volt benne, hogy apja kész vállalni taníttatásának költségeit, s így ezentúl a tartásdíjat csak akkor küldi anyja kezéhez, amikor Irénke valóban nála tartózkodik. Egyébként a fizetnivalókat egyenesen az intézet vezetőségével fogja elintézni. S bár némi szemrehányás is volt a levélben a miatt, hogy Irénke eddig soha nem írt: ő mégis kiérezte a sorokból, hogy apja örül az érintkezés felvett fonálának. Ez a mondat pedig egyenesen boldogsággal töltötte el a szegény gyermeket: „Remélem, nemsokára sikerül időt szakítanom arra, hogy meglátogassalak az intézetben.”

— Ó, de jó lesz! — gondolta magában, s a levelet szívéhez szorította.

•

A második esztendőben Irénke már egészen otthonosan állított be az intézetbe. Ő érkezett elsőnek, s izgalommal várta a többieket. Azt mondják, a polgáriba mindig sok új bennlakó növendék szokott jönni...

Koradélután a szomszéd faluban lakó földesúrnak, Hámory Gedeonnak fogata gördült az épület elé. Előkelő idős hölgy szállt ki belőle, a földesúr édesanyja, aki két kis unokáját, Margitot meg Ilonkát hozta az intézetbe.

— Bizony üres lesz nélkülük a ház, — mondta szomorú mosollyal a tisztelendő főnöknőnek — de hát javukra fog válni az intézeti nevelés. Fokozott mértékben tanulnak itt rendet, pontosságot, fegyelmet, erre pedig nagy szükségük van ahhoz, hogy az életben becsülettel megállják majd a helyüket! Persze az első idő nehéz lesz nekik; különösen ennek a gyámoltalan Ilonkának . . .

— Sohase tessék aggodni, gondunk lesz nekünk rá! Majd olyan ügyes, eleven kislány mellé ültetjük, aki segítségére tud lenni, ha megakad valamiben. — Mire méltóságos asszony legközelebb meglátogatja a kislányokat, olyan otthonosan fogják már magukat érezni az intézetben, mintha Isten tudja mióta itt lennének. Növendékeink mindig hamar beilleszkednek az új körülmények közé, s egymást szívből megszeretik . . . Méltóztassék csak egészen nyugodt szívvel hagyni itt őket!

Mikor aztán a nagymama elment, s a két leánya könnyes szemmel állott a jó főnöknő mellett, — az Margit karját karjába fűzte, Ilonka vállát átölelte és így szólt:

— No gyertek a tanulószobába! Nem ti érkeztetek ám elsőnek, itt van már Kovács Irénke, aki osztálytársa lesz Ilonkának. Megismertetlek vele! Nagyon derék és ügyes leányka, s ő már nem új növendék; itt volt tavalý is. Ő jól ismeri az intézet minden zegét-zugát, — majd megmutatja nektek!

Irénke csakugyan a tanulószobában foglalatostkodott; a fiókját rendezte, s új könyveit borította szépen papírba. Illedelmesen köszöntötte a belépő tisztelendő főnöknőt, ki ezzel fordult hozzá:

— Ime, új társakat hoztam, Irénkém! Hármory Margitot, meg Ilonkát. Margit már a másodikba fog járni, de Ilonka osztálytársad lesz. Fogadd őket testvéri szeretettel s légy segítségükre. Tudod, ők csak most kerültek el hazulról s még nem ismerik az intézeti rendet.

— Isten hozott! — fogadta Irénke őszinte örömmel az ujoncokat. Hogyne lennék szívesen segítségükre! Ugy-e, Ilonka ide ülhet mindjárt mellém? Majd berendezzük szépen a fiókját . . .

— Jól van; Ilonkának itt lehet a helye, — Margit pedig ott fog ülni a túlsó soron, osztálytársai között. Hát most segíts nekik szépen elrakni a könyveiket, füzeteket, — aztán ha rendben lesztek, menjetek le a kertbe, s mulassatok ott uzsonnáig. Ma délután egészen tietek a kert!

— Az a rész is, ahol a nagyok szoktak tanulni?

— Az is! — mosolygott a tisztelendő főnöknő.

— Nagyszerű! — ujjongott Irénke. — Gyertek hát testvérek, végezzünk hamar . . .

— Félóra mulva már olyan vidáman s olyan bizalmasan csevegett lenn a kertben a három leányka, mintha réges-régen ismernék egymást. Irénke elemében volt; megmutogatta a kert érdekességeit: a tágas játszóteret, a szökőkutat, melynek medencéjében csodálatos vizinövények vannak s még aranyhalak is tanyáznak, — aztán távolabb a bokrok sűrűjében a lourdes-i barlangot.

— Ide szoktuk hozni a Szűzanyának a virágot, ami a kertünkben nyílik! — magyarázta. — Mert aki kér, az kaphat ám ott a túlsó oldalon kiskertet; nekem is van, — gyertek, nézzétek meg!

A kert napos sarkában csakugyan ott sorakoztak a legváltozatosabb dolgokkal beültetett, egyforma nagyságú „kiskertek”. Kissé elhanyagolt kinézésükön nem volt semmi csodálnivaló; dolgoz kezű kis gazdáik már két hónapja távol voltak.

Irénke rámutatott egy ágyásra, melyen hatalmas kukoricaszár díszelgett.

— Ez az enyém! Milyen kicsi volt a kukoricám, mikor hazamentünk, — s milyen nagyra nőtt azóta! Az őszirózsa pedig ép-

pen nyilni kezd . . . Tavasszal volt árvácskám is, de az már elvirított.

— Margit, majd mi is csinálunk kiskertet, jó? — derült fel Ilonka arca. — Aztán kérünk nagymamától sok virágmagot. Mert nagymamának gyönyörű virágai vannak ám! — fordult Irénkéhez. — És micsoda rózsái!

— Szép kertetek van?

— Ó, nagyon szép! Tudod, falun lakunk és apus is, nagyanyus is igen szeretnek kertészkedni . . .

S miközben a leánykák odatartottak, „ahol a nagyok szoktak tanulni”, folyt tovább a vidám csevegés.

— Jaj, de gyönyörű! — kiáltott fel az erős szépérzéssel megáldott Margit, amint megpillantotta a vadszöllővel befuttatott s már remek őszi színekben pompázó lugast.

— Lám, ezt irigyeljük mi a nagylányoktól! Ha kinn vagyunk a kertben, s nekik sok a tanulnivalójuk, ide szabad jönniök, mert itt nem zavarja őket a mi lármánk. De a legpompásabb helyecske itt van ni, a lugas mögött! Gyertek csak!

Szinte bujkálniok kellett a bokrok sűrűjében, míg eljutottak a barátságos gyeppadhoz.

— Tessék helyet foglalni, kérem!

— Ejnye, de pompás! Olyan igazi beszélgetnivaló helyecske!

És a három leányka meghitt, bizalmas barátsággal összebújt.

— Hát csakugyan jó itt az intézetben, Irénke?

— Nagyon! — S következett az intézeti élet kis és nagy eseményeinek, sok érdekességének, kedvességének színes előadása.

— . . . Ő és tavaly karácsonykor, képzeljétek, én voltam a betlehemi kicsi Jézus szobalánya!

— Hogy-hogy?

— Úgy, hogy mindennap én törölgettem port a kápolnában.

— Hát nem mentél haza karácsonyra? — kérdezte Ilonka csodálkozva.

— Nem — felelte Irénke halkán és elkomolyodott.

— Talán . . . talán nem élnek a szüleid? — érdeklődött Margit meleg részvétellel.

— Élnek, csak elváltak — felelte a leányka szomorúan. Majd némi gondolkodás után bizalmasan tette hozzá:

— Az igazat megvallva, azt hiszem, anyuka azért nem vitt haza, mert a mostani férje nem szeret engem.

— És az édesapád? — kérdezte Margit, s az ő arcán is megjelent az a koraérett, fájdalmas vonás, mely a tragikus sorsú gyermekek szomorú ismertetőjele.

— Édesapám elment. Nem láttam már régés-régen.

— Ne búsulj, Irénkém — szólt most Margit

s anyáskodva ölelte meg kis barátnőjét. — Annál jobban fogjuk egymást szeretni. Hiszen látod, közös a sorsunk: minket meg az édesanyánk hagyott el!

Iréнке nagyot nézett.

— A ti szüleitek is elváltak?

Margit szomorúan bólintott.

— És régen nem láttátok az anyukátokat?

— Régen.

Egy kis szünet állott be. Aztán Irénke folytatta. A tízéves gyermek úgy beszélt, mint egy felnőtt.

— De hát miért nem vagytok nála? Én sok mindent tudok a válásról, és tudom azt is, hogy a szülők ilyenkor meg szoktak osztózni a gyermekeken; a fiú az apáé, a leány az anyáé.

— Csakhogy nálunk nincs fiú, apus meg nem ad oda minket — felelte Margit fájdalmas mosollyal.

— De még nagyanyus se! — szólt közbe Ilonka, aki úgy látszik, nagyanyja dédelgetett kedvence volt. — Úgy gondolom, hogy apus haragszik a mamára, mert még a szép, báliruhás képét is levétette a falról. Én még jól emlékszem arra, mikor ott függött a szalonban!

— Így illus, de tudod, hogy nekünk azért mégis szeretni kell a mamát. Ugy-e, hogy nagyanyus külön a lelkünkre kötötte, hogy

itt az intézetben is mindennap imádkozzunk érte?! — magyarázta Margit.

— Érdekes — mondta Irénke, s meleg rokonszenv ébredt lelkében immár kis barátnői nagyanyja iránt is. — Nekem ugyanezt mondta Zalatnay néni, mikor első szentáldozásomra készültem, hogy imádkozzam mindennap buzgón azért, hogy szüleim megbánják és jóvátegyék, amit hibáztak. És én azóta mindennap imádkozom is ezért!

Margit komolyan válaszolt:

— Hát ezentúl majd együtt könyörgünk szüleinkért, jó lesz?

— Jó! — felelte Irénke és felállott helyéről. — Menjünk is mindjárt a kápolnába, még úgysem voltatok ott!

Mikor megjött az uzsonna ideje, Beáta nővér a kápolnában találta a három gyermeket. Ott könyörögtek szegények ártatlan szívük egész szeretetével bűnös szüleikért.

A jó főnöknő anyának igaza volt, mikor a nagymama legközelebb unokái látogatására érkezett, azok elégedett, ragyogó arccal fogadták. Nem győzték mesélni élményeiket.

— Hát a tanulás megy-e, Ilonkám?

— Ó, egészen jól! Eddig még mindig egyesre feleltem! Tudod, Irénke mellett ülök a tanulószobában, és mindig együtt tanuljuk meg a leckét. És Ilonka elbeszélésében ezentúl is egyre ez a név ütötte meg a nagymama fülét. Irénke így, . . . Irénke úgy, . . .

ő mutatta meg ezt, . . . ő mutatta meg azt. Ő segít megvetni az ágyat . . . Ugy-e, nagyanyus, nyomát sem látod a ruhámon a tegnap esett pecsétnek? Pedig akkora volt, mint a tenyerem! Irénke mosta ki . . .

— Ejnye, de kedves kis pajtás lehet az az Irénke!

— Nagyon kedves leányka — vette át most a szót a komoly Margit. — És az ő szülei is elváltak, ami nagy szomorúságot okoz neki. Most azonban mégis örül, mert azt írta az apja, hogy nemsokára meglátogatja. Mindíg magánál hordja azt a levelet!

A nagymama halkán sóhajtott.

— Szegény kislány! Hová való?

— Ejnye, azt még nem is kérdeztük meg — válaszolta Margit. — Csak azt tudom, hogy katonatiszt az apja. Kovács Attilának hívják.

— Hogy? . . . Hogy mondd? — kérdezte a nagymama meghökkenve.

A leánykák nem vették észre a megdöbbenést. Margit odafordult hűgához:

— Ugy-e, azt mondta Irénke, hogy Attila az apukája neve?

— Igen, egészen biztosan emlékszem — hangzott a kisebb Hámory leányka felelete.

A nagymama más tárgyra terelte a beszélgetést, melynek végén unokái örömmel fogadták az ajánlatot, hogy mivel az intézetből hazamenni csak a hó első vasárnapján lehet, megkéri a tisztelendő főnöknőt, hogy leg-

alább a cukrászdába kivihesse őket egy órára.

— De ugy-e, nagyanyus, hozunk süteményt Irénkének is? — kérlete Ilonka.

A nagyasszony elgondolkozva símtotta meg a leányka hullámos, szőke fejét, aztán halkan válaszolta:

— Hogyne hoznánk szegénykének. De édesapátok előtt ne igen emlegessétek a vezetéknévét.

— Miért?

— Gyöngédségből, gyermekeim. Mert édesapátoknak volt valamikor egy Kovács nevű barátja, aki nagy szomorúságot okozott neki.

•

Mikulás napja körül a kapus nővér bejött egy délután a tanulószobába, s halkan mondott valamit a felügyeletet tartó tisztelendő nővérnek. A leánykák fölemelték tekintetüket a könyvről . . . Beáta nővér pedig mosolyogva nézett Irénkére:

— Kovács Attila őrnagy úr a fogadószobában várja leánykáját. — Irénke izgatottan ugrott fel:

— Mehetek?!

— Mehetsz! — bólintott a nővér szeretettel.

A gyermek szélvészfényként szaladt végig a folyosón . . . a fogadószoba előtt azonban mégis megállott egy pillanatra. Két kezét

dobogó szívére szorította . . . Azután bátran kopogtatott.

— Szabad! — hallatszott belülről egy kellemes, érces férfihang.

Irénke belépett. És ott állt előtte a daliás katona, kinek képe már-már elhalványodott emlékezetében . . .

— Apukám!

Apja melegen szívére ölelte. Ó, de boldog volt szegény gyermek! Nem látott, nem hallott semmit, csak élvezte az erős apai kar esztendőik óta nélkülözött ölelését . . . Egyszer csak kellemes csengésű női hang szólalt meg mellette:

— Nem is gondoltam, hogy ilyen nagy vagy már, Irénkém!

A lányka csak most vette észre, hogy egy finom megjelenésű hölgy is van a szobában, kit ő örömében meg se látott, s így nem is köszöntött. Restelkedve igyekezett pótolni a mulasztást.

— Persze, nem találod ki, ki a másik vendéged, — mondá apja derűsen, de némi zavarral. — Megházasodtam újra; ez a szép néni a második feleségem. Szeresd őt is, gyermekem.

— Igen — felelte Irénke kissé bizonytalan hangon.

S bár e felvilágosítás valahogy kellemetlenül érintette, — örömét nem lohasztotta; hiszen most rá sem ért arra, hogy a dolgon gondolkozzék.

— Tessék kérem helyet foglalni — kínálta vendégeit barátságosan, s letelepedett apja mellé.

— Ó, de örülök, hogy eljöttél, apukám!

— Hát hiszen megígértem még a nyáron, hogy meglátogatlak.

— Itt őrzöm ám azóta a leveledet . . . Nézd, külön zsebet is varrtam neki belülre!

— És kivette kebléből az összegyűrődött, sokat olvasott papírlapot.

— Nagyon vártalak!

Apja megcirógatta.

— Talán sok mondanivalód van? Bizonyosan meg akarsz kérni, hogy vigyelek el innen, ahol kenyéren és vízen tartanak, s mindennap kukoricára térdeltetnek!

Iréнке elérte a tréfát, — és színlelt felháborodással vette pártfogásába az ő kedves intézetét. Beszédes kis ajkáról folyt, folyt a szó . . . Mintha úgy érezte volna, hogy nagyon ki kell használnia az együttlét gyorsan tűnő perceit. Apja mosolyogva hallgatta az apró-cseprő intézeti élményeket. Egyszer érdeklődve szólt közbe:

— Hát kedves kis pajtásaid vannak-e?

— De vannak ám! Van két nagyon-nagyon kedves barátnőm . . . Várj, majd bemutatom őket neked! — És már szaladt is a tanulószobába.

Beáta nővér megértő lélek volt. Tudta, látta, hogy szegény gyermek szívéből most majd kicsordul az öröm, s vágyik azt meg-

osztani másokkal. Nem tagadta meg hát kérését. Engedélyt adott, hogy Margit meg Ilonka vele mehessenek a fogadószobába.

— De nem sok időre, Margit! — szóló utánuk. — Tíz percig beszélgessetek, aztán köszönjete el illedelmesen.

Irénke boldogan sietett apjához két legkedvesebb barátnőjével. Benyitottak a fogadóba, és . . . és a vendég hölgy sápadtan meredt rájuk. — A Hámory-leánykák is meghökkenve állottak meg.

— Anyuka! — libbent el végre Margit ajkáról alig hallhatóan.

Kínos csend támadt.

Aztán Ilonka indult el elsőnek kitért karal anyja felé. Az könnyezve ölelte szívére rég nem látott gyermekeit. Irénke megdöbbenve állt; mintha lába a földbe gyökerezett volna. A beszéd nehezen indult meg.

— Hogy kerültök erre a vidékre, Margitkám?

— Ó, már harmadik éve ideköltöztünk. Apus itt vett birtokot Bükkösdön.

— És nagymama nálatok van?

— Igen.

— Hát a Flóra-babád megvan-e még, Ilonkám?

— Meg.

— Az intézetben szeretsz-e lenni?

— Szeretek, de azért mégis jobb otthon.

A társalgás döcögött . . . A leánykák idegenül állottak anyjukkal szemben. Végre

Kovács vetett véget a váratlan viszontlátás okozta nehéz helyzetnek.

— Nohát nekünk sietnünk kell, nehogy lekéssünk a vonatról. Isten veled, kislányom! Örülök, hogy jól találtalak, s hogy szorgalmas vagy. Isten velük, Margitka! Csak szeressék Irénkét ezentúl is. — Aztán jövő nyáron majd meglátogatsz minket is, Irénke.

A leányka úgy búcsúzott vendégeitől, mint valami alvajáró. S mikor az ajtó becsukódott utánuk, és odakinn elhalt a vendégeket kikísérő kapus nővér kulcsainak csörgeése is: keserves sírással borult az asztalra.

— Ne szeressetek többé! — zokogta. — Ne szeressetek soha!

— Miért? — kérdezte Ilonka csodálkozva.

— Mert az én apám vette el tőletek az édesanyátokat!

Megrendítő látvány! — A szülők bűne miatt zokogó tízéves gyermek!

*

Mikor következő vasárnap a nagymama unokái látogatására jött, azoknak persze első dolguk volt elujságolni, hogy mi történt. És hogy Irénke azóta olyan szomorú, hogy alig lehet szavát hallani; nem lehet semmivel se megvigasztalni.

A jóságos öreg hölgy elgondolkozva hallgatta őket. Aztán csendesen így szólt:

— Menjetelek és mondjátok meg Irénkének, hogy a multkor ő ismertetett meg benneteket az édesapjával, — most meg a ti

nagymamátok szeretné őt megismerni; kéreti hát, jöjjön veletek ide a fogadóba.

Iréнке elfogódottan lépett a szobába és illedelmesen köszönt. A nagymama pedig fölemelte az arcocskáját és belenézett hoszszasan komoly, értelmes szemébe. Aztán rámosolygott, — de olyan melegén, olyan jószágosan, hogy az árva kis lélek egyszerre csak úgy érezte, hogy ragyogóan süt rá a nap!

— Beszéljünk csak okosan, édes kis csacsim! — mondá a nagymama szeretettel és szívére vonta a gyermekét.

— Szóval te úgy gondolod, nem érdemled meg, hogy az unokáim szeressenek? — Látod, ha én is így gondolnám, ezt már hónapokkal ezelőtt megmondtam volna nekik; hiszen mióta először említették a nevedet, azóta tudom, hogy ki vagy. És mégse tettem, mert tudom, hogy szeretetre érdemes, derék, jó leányka vagy. Nyugodj meg hát, gyermekem; édesapád hibájáért te nem vagy felelős, amint hogy Margit és Ilonka se tehetnek anyjuk hibájáról. Mondanád-e nekik ezt: haragszom rátok, mert a mamátok elvette tőlem az édesapámat?

— Nem — mosolyodott el Irénke szégyenkezve.

— No látod? — Hát csak szeressétek egymást ezután is, már csak azért is, mert egyforma szomorúságot viseltek.

— De nekik mégis jobb dolguk van!
— sóhajtotta önkénytelenül a leányka.

— Miért? — kérdezte Hámoryné csodálkozva.

Irénke a jóságos öreg hölgyre emelte tekintetét és egész bizalommal kimondta, amit gondol:

— Mert nekik van jó nagymamájuk, nekem pedig nincs!

Olyan őszinte, olyan gyermekded és bájos volt ez a megnyilatkozás, hogy az öreg hölgy szeretettel csókolta meg a leánykát.

— Hát hiszen ezen a bajon segíthetünk! Egyszerűen elfogadlak unokámnak, jó? Aztán mostantól kezdve majd három unokám látogatására járok a városba. Meg leszel így elégedve? Ezentúl te is úgy szólítasz, hogy: nagymama. Próbáld csak meg: hátha nem is olyan nehéz!

Már hogy lett volna nehéz! Irénke ragyogó szemmel nézett az öreg hölgyre, majd két karját a nyaka köré fonta, arcát az arcához szorította és úgy suttozta:

— Édes, édes jó nagymama!

Hámoryné otthon elmondta fiának mindazt, ami történt. S elmondta abbeli szándékát is, hogy ha Irénkét anyja megint nem vinné haza a karácsonyi szünidőre, szeretné kihozni Bükkösdre, hadd töltsen szegényke meleg családi körben az ünnepet.

— Vagy mondd, fiam, rosszul esnék ne-

ked Kovács Attila leánykáját itt látni?
Nem nyitnád meg előtte otthonod ajtaját?

— Ó, dehogy nem, édesanyám. Csak hozd el egészen nyugodtan. Fészekből kiesett szegény kis madárfióka ő, s az ilyen mindig szánalmat érdemel!

Irénkének egész életére emlékezetes maradt ez a karácsonyi vakáció. Nem az ajándékok, nem is a ragyogó karácsonyfa tették számára oly széppé s felejthetetlenné, hanem az, hogy e vakációban tett szert a nagy kincstre: a nagymama jóságos szívének igaz szeretetére.

Ó, hogy felejthette volna el valaha azokat a meghitt, gyönyörű órákat, melyeket az ő szobájában töltött! Alkonyat tájon, mikor még lámpát nem gyújtottak, a három leányka odatelepedett a nagymamakarosszéke köré. És a sokat látott, sokat tapasztalt, bölcs öregasszony ajkáról megeredt a szó. Megnyitotta tudása és szíve gazdag kincsesházát az önfeledten hallgató leánykák előtt. Nem az volt a célja, hogy érdekes mondani-valóival csupán gyönyörködtesse s lebilincselje őket. Azt akarta, hogy minden, amit mond, okulásul szolgáljon nekik; hogy minden szavával határozottabbakká, kötelességtudóbbakká, jellemesebbekké tegye őket. Tervszerűen dolgozott azon, hogy unokái erősebbek legyenek majd az élet nehézségei között, mint amilyenek szüleik voltak!

Mire elhallgatott, csak a kályha barátsá-

gos piros fénye világította meg a sötétbe borult szobát. A leánykák csendesen, meghatottan ültek körülötte . . . Ilyenkor rendszerint elővette kéznél levő rózsafüzérét s halkán így szólt: e meghitt óra befejezéseként mondjunk el közösen egy tizedet — szüleitekért.

•

Csoda-e, ha ezidőtől kezdve a nagymama szíve jelentette Irénke számára az édes ott-hont? Nem szüleitől várta az eligazítást a kérdések között, melyeket felvetett előtte az élet, nem tőlük kérdezte meg, hogy mi a helyes és a helytelen, hanem idehozta minden gondját, örömét, minden kétségét és nehézségét.

És idehozta keserűségeit is. Ó, mert ezek sorozata nem szűnt meg!

A következő nyár folyamán csakugyan meglátogatta apját, s ott olyan felfedezést tett, mely újabb tördöfés volt a felnőttek problémáival foglalkozni kényszerült, koráért leányka számára.

Ottléte első szombatján egész ártatlanul feltette a kérdést:

— Hány órakor megyünk holnap templomba?

— Biz' én nem tudom, fiam, hány órakor van itt a mise . . .

— Hát . . . hát . . . ti nem jártok soha misére, apus?

— Nincs nekünk ott keresnivalónk —

felelte Kovács Attila kissé zavartan, kissé gúnyosan. — Mikor azonban Irénke tágra nyílt szemmel, magyarázatot várva nézett rá, komolyan folytatta:

— Nagylány vagy már, miért ne beszélnek veled okosan. Én nem vagyok már katolikus. Házasságkötésünkkor feleségemmel együtt a lutheránus vallásra tértünk.

Irénke vallási téren nagyon tájékozott volt már. Tisztán látta tehát, hogy mit cselekedett az édesapja.

— Miért?! — kérdezte megdöbbenve.

— A papok miatt, fiam, a papok miatt! Mert azok okvetetlenkednek, elvált embereket nem akarnak összeesketni; mi pedig mindketten azok voltunk. Tudod, ha nem lennénk katonatiszt, nem lett volna semmi baj, — megesküdünk volna polgárilag és punktum.

Irénke itt ijedten nézett apjára, ám az nyugodtan folytatta:

— Katonáéknál azonban a felsőbb hatóság megkívánja az egyházi esküvőt. Így kénytelenek voltunk protestánssá lenni, hogy megköthessük templomban a házasságot.

Irénke nem felelt.

Mily szerencséje volt ez Kovács Attilának! Porig szégyenült volna, ha bepillantott volna gyermeke lelkébe, és megtudta volna, hogy az tisztán látja az ő jellemtelenségét!

„A jó gyermek el nem ítéli szüleit soha”

— csengett Irénke fülébe a jó Zalatnay néni szava.

Vigasztalásnak ez azonban édeskevés volt; nem oszlathatta el a mélységes szomorúságot, mely lelkére nehezedett.

Nem is igen kívánczozott többé apja házába. Még mikor esztendő multán azt a hírt kapta, hogy aranyos kis öccse született, s hogy várni fognak a keresztlővel a vizsgák lezajlásáig, hadd tarthassa ő keresztvíz alá, látogatása akkor is elmaradt. Nagymama ugyanis megmagyarázta, hogy katolikus ember nem tarthat protestáns gyermeket keresztvíz alá. Hiszen a keresztszülő arra kötelezi magát, hogy gondja lesz rá, hogy a gyermek jó katolikussá nevelődjék; hogyan gondoskodhatnék erről lutheránus gyermeknél?

— Nagymama, hát nem borzasztó ez? — tört ki ekkor a leányka keservesen sírva. — Van egy húgom, meg egy öcsém, de azoknak semmi közük egymáshoz, s háromman háromféle vallásúak vagyunk . . . Az öcsém testvére Margitéknak, ám én nem vagyok az . . . Hát család ez?! Szerethet bennünket a jó Isten?!

A nagymama csitította:

— A dolog szomorú, nagyon szomorú . . . Bizony nem ilyen az Isten szíve szerint való család . . . De azért ne sírj, szegény kislányom! A jó Isten szereti a bűnösöket is, hát még az ártatlanokat! Csak meg ne szűn-

jünk imádkozni azokért, akik rászorulnak az ő irgalmára! . . .

És nemsokára jött a következő keserűség. Irénke könnyezve mutatta nagymamának anyja kusza írású, kétségbeesett hangú levelét: „Mártikát öt nap alatt elvitte a vörheny! Az orvosi tudomány tehetetlenül állott mellette” . . . Szíve vérét is odaadta volna érte — és nem lehetett megmenteni.

— Szegény, szegény anyád . . . — mondta a nagymama bensőséges, igaz részvéttel. — Végtelenül sajnálom; hiszen alig lehet nagyobb fájdalom a világon, mint mikor egy édesanyának a gyermekét kell temetnie . . . És mégis azt kell mondanunk, hogy bizonyosan így van jól, ahogy történt, — mert az Isten bölcs, az Isten jó és ő tudja, mit miért tesz. Azt mondja a régi ének: „Azt bünteti, kit szeret . . .” Fájdalommal sujtja édesanyádat; ki tudja, nem azért-e, hogy rádöbbsen elhibázott életére? A Mártika ártatlan kis lelke pedig most már Isten trónja előtt könyörög anyja számára a megtérés kegyelméért. Talán azért kellett előre mennie, hogy egyengesse neki a mennyország felé vezető utat . . . Bármennyire fáj is hát, hogy elvesztetted húgocskádat — erősödjék bizalmad: most már egy kis angyal támogatja Istennél könyörgésedet. Meglátod, nem lesz hiábavaló!

•

Irénke hosszú esztendőket töltött az inté-

zetben. Jóságos nevelőinek keze alatt mélyen vallásos, szerény és áldozatkész fiatal leánnyá serdült, aki nagy buzgalommal készült a tanítónői pályára. Hogy az életet és a kötelességet nagyon-nagyon komoly szemmel nézte, ahhoz bizonynal hozzájárultak szomorú családi körülményei is.

Bükkösdön sokszor és örömet tartózkodott. Az egész család kimondhatatlanul jó volt hozzá s ő ezt hálás ragaszkodással viszonozta. Amint oklevelét megszerezte, maga Hámory eszközölte ki számára magas összeköttetései révén, hogy állást kapjon s így ne kelljen az intézetből visszatérnie anyjához, a D. István házába.

Minél inkább nőtt ugyanis a leányka s minél érettebben gondolkodott, annál jobban idegenkedett attól a környezettől. A pazar villában alig találta helyét. Magasabbrendű örömekre vágyó lelkét bántotta a fényűző élet és sok üres szórakozás. Szánta anyját, ki szinte kétségbeesetten adta át magát a társasági életnek, — talán azért, hogy ne érezze, mily boldogtalan, mily üres és szerencsétlen az élete D. István oldalán! — Ez iránt az ember iránt Irénke már gyermekkorában sem tudott rokonszenvet érezni, — s most, mikor mint felnőtt leány, mint kész tanítónő jött anyja látogatására, szinte irtózott tőle. Ingerlékenynek ismerte mindig; de ilyen ideges és goromba még nem volt soha! Észrevette, hogy néha izgatottan jár föl s

alá; magában beszél; tekintete nyugtalan, fürkésző . . . A fiatal leánynak olyan sajátos érzése támadt, amilyen vihar kitörése előtt fog el embert, állatot. Szinte megkönnyebbült, mikor elbúcsúzott anyjától, hogy apjához utazzék s mint okleveles tanító-nő neki is bemutatkozzék.

Körülbelül két hetet töltött apja házában. Az öröm apró szigete volt itt számára öccse, az éppen iskolába kerülő kis Imre. A testvér szerető szívével s a pedagógus komoly tudásával közeledett hozzá — és egészen megnyerte. A testvérek, pajtások nélkül növekvő kisiú szomjas lélekkel itta minden szavát s készségesen követte útmutatásait. A rövid idő alatt, mit együtt töltöttek, rendkívül gazdagodott a gyermek lelke. Mikor arról volt szó, hogy Irén másnap elutazik, sajtó szívvel ölelte át:

— Ó, miért nem lehetünk mi mindig együtt!

Irénke szeretettel vonta szívére.

— Lehetünk, Imrikém! Találkozhatunk ezentúl is nap-nap mellett, ha úgy akarod.

— Hogyan?

— Hát úgy, hogy ezentúl az esti imádságot naponta pontosan ugyanabban az időben mondjuk mind a ketten. Például: félkilenckor. Ekkor gondolatban megfogjuk egymás kezét s ezt mondjuk:

— Megyünk kihallgatásra együtt a mi édes jó mennyei Atyánkhoz . . . Jó?

Az édesapa is feltűnő melegen búcsúzott az immár állását elfoglalni induló Irénkétől.

Ez a 19 éves leány tehát maga fogja megkeresni a kenyerét! Megállja helyét az életben — nem szorul gyámkodásra. Hasznos, munkás tagja lesz a társadalomnak!

Érezte ugyan, hogy édeskevés érdeme van abban, hogy leánya ilyenre vált — de azért büszke volt rá. Es úgy érezte, hogy fokozottan kötelessége segítségére lenni most, amikor elindul az életbe. Nagyobb összegről szóló takarékkönyvet adott hát kezébe.

— Nézd, ezt a pénzt arra szánom, hogy csinosan berendezkedj új lakóhelyeden. Ne bútorozott szobát bérelj, hanem üres lakást végy ki — s azt aztán rendezd be ízlésed szerint, úgyhogy igazán jól érezd magad benne. Úgy illik, hogy egy tanítónőnek csinos otthona legyen.

Irén hálásan megköszönte az ajándékot. Őszintén örült neki, — ám így gondolkodott:

A „lakás” csupán egy szoba lesz. Lehetőleg tágas és napos, — de csak egy; mellette kis konyhával. Ennyi most elég; nagyobb lakás nem is illenék még az én szerény kezdőfizetésemhez. Az ember mindig húzza magát össze inkább kissé jobban a kelletténél, semmint hogy tovább nyújtózzék, mint ameddig a takaró ér . . . Ezt a kis lakást azonban nagyon praktikusán és szépen fogom berendezni. — Kedves, meleg

kis fészket teremtek magamnak. Milyen boldogság lesz, hogy végre nekem is lesz édes otthonom!

.

A fiatal tanítónő hamar beilleszkedett új életkörülményei közé. A kora reggel minden nap a templomban találta; jól tudta, hogy milyen erőforrás a naponkinti szentáldozás! — Szentmise után aztán vidáman rötta a kisváros hosszú, akáclombos főutcáját az iskoláig. Munkáját örömmel végezte, tanítványait szívből szerette, igazgatója becsülését, társai rokonszenvét sikerült megnyernie, — minden oka megvolt arra, hogy boldog és elégedett legyen.

S ekkor, mint derült égből a villámcsapás, úgy sujtott le békés életére egy szűkszavú távirat. Ennyi volt benne:

— Jöjj azonnal. — Anyád.

Istenem, mi történhetett? Meghalt Pista bácsi? Vagy beteg? Megzavarodott? — Mert hogy körülötte kell valami bajnak lennie, azt ösztönösen érezte.

Holnap szombat van . . . Egy napi szabadságot ad az igazgató úr, két nap alatt megjáróm . . .

És az esti vonat vitte is már anyjához.

Egész éjjel álmatlanul hallgatta a kerek kattogását. Gyötörte a nyugtalanság. Sejtelte sem volt arról, hogy mi történhetett.

Reggel az első nagyobb állomáson egy rikkancs kiabálására lett figyelmes:

Reggeli hírek . . . Szenzáció . . . sikkasztó bankigazgató . . .

Később:

Reggeli hírek . . . Elfogták a bankigazgatót . . . Külföldre akart menekülni . . .

Iren remegő kézzel pénzt keresett elő és megvette a lapot. S mialatt a vonat kirobogott az állomásról, sápadtan olvasta belőle, hogy D. István . . . óriási összeg . . . fényűző életmód . . .

Lehúnyta a szemét. Nem bírt gondolkodni. Csak e két szó táncolt egyre előtte:

Bűn és bűnhődés . . .

A vonat kerekei egyhangúan zakatoltak tovább.

Nemsokára célnál lesz. Össze kell szednie magát, erősnek kell lennie, hiszen szegény anyja most támaszra szorul.

Sápadtan, de már nyugodt arccal szállott le a jól ismert állomáson a vonatról, s ment egyenesen a templom felé. Ott térdre borulva kérte a jótanács, az erő, az okosság Lelkét . . . oh nagy szüksége lesz most reá! — Aztán dobogó szívvel indult el D. István pompás villája felé.

Nyugalom, csend volt a ház körül. Kívülről semmi sem mutatta, hogy itt röviddel ezelőtt tragédiának kellett lejátszódnia. Végig haladt a kerten, föl a terasz lépcsőjén . . . Végre embert látott! A házvezetőnő jött

eléje, ki már néhány éve volt anyjánál alkalmazásban.

— Csakhogy megjött a kisasszony! — fogadta örömmel. A nagyságos asszony már nagyon várta . . . Éjjel egyre emlegette . . .

— Beteg talán? — kérdezte Irén aggódó szívvel.

— Mikor tegnap házkutatás volt, elájult; orvost kellett hívni hozzá. Aztán sírógörcsöt kapott, nem bírtunk vele . . . Késő este újra itt volt az orvos és injekciót adott a nagyságos asszonynak; attól aztán megnyugodott egy kicsit, s utóbb el is aludt.

— Most fönn van?

— Egy negyedórával ezelőtt néztem be hozzá, akkor még aludt.

Irén halkán lépett a hálósobába. Anyja nyitott szemmel, réveteg tekintettel feküdt, — de amint a belépőt észrevette, arca meg-elevenedett. Felült s két karját örömmel tárta leánya felé:

— Csakhogy itt vagy!

A fiatal leány szánakozva ölelte meg a gyötrött kinézésű asszonyt, s leült az ágya szélére.

— Szörnyűség . . . szörnyűség, ami történt! . . . kezdte anyja a sírással küszködve.

— Ne izgasd magad az elbeszéléssel, anyám, — tudom úgyis, amit tudnom kell. Most megteesszük, amit lehet, — s majd csak jóra fordul minden — vigasztalta a

fiatal leány, miközben nyugodt, biztos két keze közé fogta anyja remegő kezét.

— De hát mit lehet tenni? Mit lehet itt tenni?!

— Majd meglátjuk. Egyelőre bizonyos, hogy ilyen idegállapotban magadra nem maradhatsz.

Elgondolkodott.

— Engem vár a kötelesség, — nem maradhatok itt nálad. Legjobb lesz tehát, ha eljössz velem az én kedves kis otthonomba.

— De ez a szégyen! Ez a szégyen! Nem mutakozhatom az emberek előtt!

Az okos fiatal leány keserűen mosolyodott el.

— Ó, — a Pista bácsi bűne miatt?

Jó, hogy az anya észre nem vette felnőtt gyermekének ezt a szánó, elnéző mosolyát.

— Fölösleges lesz ott a D. István nevét emlegetni. A mi kis városunkba Kovács Irén tanítókisasszony édesanyja jön . . . És ha szerényen is, de majd csak megélünk az én keresményemből; vállalom majd magánórákat is . . . Majd csak megszerzem, amire szükséged lesz!

— Édes, édes jó gyermekem! — zokogta az asszony.

Úgy látszik, sikerül elvinni innen! — gondolta a fiatal leány és biztatóan folytatta:

— No úgy-e, elég erősnek érzed magad ahhoz, hogy fölkelj?

Majd segítetek öltözni . . . Így ni! . . . A

délutáni vonattal aztán akár útnak is indulhatunk.

— De hát csomagolni is kell . . .

— Majd szólok a Málinak, hogy adjon egy kis útibőröndöt. Mert csak a legszükségesebb ruhaneműdet visszük el. Egyebet semmit.

Az asszony ámulva nézett leányára.

— Hogy képzeled ezt?

— Úgy anyám, — felelte nagyon komolyan és nagyon határozottan, — hogy itt marad minden, amihez bűn tapad!

Szelídebb hangon tette hozzá:

— Majd átadunk mindent a hatóságnak; legyen miből némileg kártalanítani azokat, akiket Pista bácsi megrövidített.

— Igen, igen — felelte az asszony bátoritanul.

De azért nem tudott olyan hirtelen beenyugodni abba, hogy minden gazdagságot egyszerűen itthagyon.

— Mégis . . . legalább az ékszereket el kellene vinni — kezdte el nemsokára.

Elővette a tekintélyes nagyságú dobozt s felnyitotta:

— Nézd, Irénke, ez nagy értéket képvisel; esetleg eladogathatunk belőle, ha pénzre lesz szükségünk . . .

A fiatal leány belepillantott a valóban sok drágaságot: gyűrűt, karkötőt, gyöngyöt tartalmazó ékszerdobozba, — és tekintete megakadt az egyik sarokban szerényen meg-

húzódo sîma karikagyûrûn. Kivette, meg-nêzte. Aztân megfogta anyja kezét, s hatá-rozott, nyugodt mozdulattal lehúzta róla azt a gyûrût, melyet valamikor, mint gyermek indulatosan a sarokba hajított, és beledobta az ékszerdobozba. Helyébe pedig felhúzta — az igazi jegygyûrût.

— Úgy, anyám. Ezt jogod van elvinni. Az ékszerdobozt pedig tedd vissza oda, ahol volt.

És az asszony szó nélkül eleget tett a kívánságnak . . .

Míg anyja reggelizett, Irén azon tûnôdött, mi módon kell átadnia a hatóságnak D. István villáját ingóságaival együtt. A rend-ôrségre menjen? Aztân talân hivatalosan lepecsételik a házat? De mi lesz a cselé-dekkel? Azokat nem lehet máról-holnapra elbocsátani! S valakinek mégis itt kellene maradnia, hogy a házra felügyeljen . . . Anyja nem bír intézkedni, — ô tapaszta-latlan. Kihez forduljon most jó tanácsért, útbaigazításért? Akik Pista bácsi „barátai” voltak, azokra aligha számíthat; azok való-színûleg legjobban szeretnék, ha még a nevét se ismernék . . .

Hát — Zalatnay bácsihoz fordul! Ô városi tisztviselô, ért a hivatalos dolgokhoz, — és benne bízni lehet, hiszen istenfélô, jó ember!

Nem is csalódott. Zalatnay elvállalta, hogy elintézz a hatóságnál mindent Irén helyett, — vigye csak nyugodtan édesanyját.

A vonat zakatolt, zakatolt . . . A fiatal leány megtámasztotta fejét és fáradtan húnnya le szemét; hiszen már második éjszaka volt úton. Ám gondjai nem hagyták nyugodni. Egyre azon járt az esze, hogyan teheti majd legalább elviselhetővé jó módhoz, kényelemhez szokott anyja életét. Lám, milyen jó, hogy nem vett két szoba bútort . . . Most a szalంగarnitúra árán vehet ágyat, szekrényt, mosdót, anyus számára . . . Majd vesz neki kényelmes karosszéket meg varróasztalkát is . . .

*

A nemeslelkű fiatal leány olyan jóssággal és gyöngédséggel vette körül szerencsétlen édesanyját, mint a lábadozó beteget. Minthogy neki egész délelőtt az iskolában kellett lennie, bejáró asszonyt fogadott, ki délelőtt körülötte legyen s az ebédet megfőzze. Reménykedett azonban, hogy mire anyja megnyugszik kissé, hozzáfog a liliputi háztartásban a háziasszonykodáshoz. Ez majd elfoglalja némileg s hozzájárul talán ahhoz, hogy lelki egyensúlya helyreálljon. No és persze: végleg pontot kellene tenni a Pista bácsival való ügyre. De hát hogy mondhatná ő ezt meg neki? Pedig mily boldogság lenne, ha anyja kibékülne a jó Istennel! . . .

— Hopp! hát itt van a nagymama! Ő, aki olyan jó, bizonylyal szívesen fog segíteni ebben is!

És még aznap elindult a levél:

Drága jó Nagymama!

Olyan bizalommal fordulok jóságához most is, mint annyi esztendő óta mindíg. Most szegény Anyám számára kérek segítséget!

Pista bácsi szomorú esetéről bizonynal értesültek az ujságokból; fölösleges azt bővebben részleteznem. Anyámat, — akit a dolog természetesen nagyon megrendített — idehoztam magamhoz. Bízom abban, hogy lassan megnyugszik, s ha Isten segít, idővel még jól is fogja magát érezni az én szerény, de meleg otthonomban. Persze, ahhoz, hogy ez megtörténhessék, mindenekfölött az lenne szükséges, hogy a jó Istennel kibéküljön. De hát ez olyan dolog, amit én nehezen hozhatnék előtte szóba. Ugy-e ért engem, édes? Ellenkeznék ez a szülőnek kijáró tisztelettel; gyermek nem ítélkezhetik szülője fölött, s fordított dolog lenne, ha én akarnám oktatni őt . . . De amit én nem tehetek, azt Nagymama megteheti! Kérem szépen, vegye gondjaiba szegény anyám lelkét. Jól emlékszem, hogy a kis Mártika halálakor ezt mondta: azért sujtja Isten, mert szereti . . . Ó, bizonynal ezt a csapást is azért mérte rá, mert szereti: íme, elszakította Pista bácsitól. (Eljövetelünk előtt visszahúztam ujjára édesapám karikagyűrűjét, és ő hordja azóta.) Most már csak az hiányzik, hogy a jó Istenhez forduljon; segítse hozzá ehhez, édes jó Nagymama! Aki olyan tapasztalt, olyan jó, és akit a jó Isten annyira szeret, az bizonynal meg tud ilyet tenni!

És a jóságos nagymama meghallgatta a kérést, elvállalta a megbízást. Nemsokára levelet hozott a posta Kovács Attiláné nagyságos asszonynak . . . Halvány pír futott át a címzett arcán, — de megjegyzés nélkül elfogadta a levelet. Irénke megismerte az írást, — s persze hallgatott. Aztán örömmel vette észre, hogy válasz megy, — és lassan rendszeres levelezés fejlődik; nagymama, a lelkek drága, tapasztalt orvosa adagolja a gyógyszer betegének . . .

Irénke az orvosszert soha nem látta, de hatását igen. Látta, hogyan változik anyja csendes, szelíd asszonnyá; hogy igyekszik beleilleszkedni a neki egészen szokatlan, szerény, egyszerű viszonyok közé.

És a sok forró imádság, mely esztendőik óta szállt érte az egek Urához, — csakugyan nem volt hiábavaló.

Húsvétkor misszió volt a városban. Kovácsné részt vett valamennyi szentbeszédén, — és a kegyelem befejezte művét. Irénke megérte azt az első áldozása napjánál sokkal boldogabb napot, melyen anyja a bűnbánat szentségében megtisztult lélekkel odatért mellé az áldoztatókoriáthoz. Örömkönnyek patakzottak ekkor a derék fiatal leány szeméből!

Ekkor már anyagi gondjai sem voltak olyan nagyok, mint kezdetben. Hiába igyekezett ugyanis mellékkeresetre szert tenni, — jövedelme nem volt elég ahhoz, hogy

ketten nélkülözés nélkül megéljenek belőle. Végre is gondolt egyet, — és szépen, őszintén megírta az egész dolgot apjának. Apja, — ki világeletében mindig nagyon rossz levélíró volt, — nem erőltette meg magát a válaszadással. A következő hó elején azonban pénzutalvány érkezett tőle. Az utalvány szelvényére ennyi volt írva: Havi hozzájárulás háztartási költségeidhez. S a pénz hónapról-hónapra pontosan megérkezett... Így Irén kényelmes, kétszobás házacskát bérelt. Barátságos kert övezte, melyben nyáron át egy őszülő fejű, halkszavú, szelíd asszony szedte a borsót, babot, kapálgatta a zöldséget és öntözgette a virágágyakat . . .

•

Mióta a leánykák felserdültek, Hámoryék Budapesten is tartottak lakást, s télen át mindig fönn töltöttek néhány hónapot a fővárosban. A tavasz azonban természetesen a bükkösi kúrián találta őket. No és nyáron át nagymama talán már meg se tudott volna lenni az ő pompás rózsái, gyönyörű virágai nélkül! — Ám azért, mikor a leánykák egyszer szóba hozták, hogy az mégsem járja, hogy ők a Szent István-napi körmenetet még sohasem látták, — az unokáinak mindig örömet szerezni akaró nagymama ezzel a tervvel állott elő:

— Hát tudjátok mit? Menjünk fel ezidén, s nézzük meg!

— Jó lesz, jó lesz édes nagymama! És

hívjuk meg Irénkét is! Hiszen az hallatlan, hogy már esztendeje nem láttuk!

— Hát bizony ő már „kenyérkereső nő”, aki nem rendelkezik szabadon az idejével! Meg aztán édesanyjának is gondját kell viselnie.

— Ó, az anyját már nyugodtan egyedül hagyhatja egy időre . . . Annyi, de annyi beszélgetnivalónk lenne! Hidd el, nagyanyus, Irénke nagyon-nagyon hiányzik nekünk!

— Azt elhiszem — felelte nagyanyus jóságosan mosolyogva. — Neki pedig jót tenne egy kis változatosság, egy kis lelki felüdülés.

Igy került Irénke Pestre Szent István napjára. És a három barátnő olyan jól érezte magát együtt, olyan jól elszórakozott a szebbnél-szebb látnivalókon, hogy a nagymama nem siettette a hazatérést. Hiszen a rekkenő hőség már amúgy is elmúlt, — nem volt kellemetlen a tartózkodás a fővárosban.

A „kenyérkereső nő” vakációja azonban vége felé közeledett. Utolsó este búcsúzóul remek sétahajózást rendeztek a kivilágított Dunán, s meglehetősen későn tértek nyugovóra.

Ez azonban nem akadályozta Irénkét abban, hogy a szokott időben fölkeljen. Elvégzi a csomagolást, míg a többiek pihennek, — gondolta magában; így nem rövidíti meg azzal sem az együttlét idejét.

Mikor munkájával elkészült, csendes léptekkel az ebédlőbe ment, hol a szobaleány éppen a reggeliző asztalt készítette, s kérdezősködésére azt a felvilágosítást adta, hogy a méltóságos asszonyék még mind alusznak.

A fiatal leány tehát kezébe vette a reggeli lapot és leült vele az ablaknál álló kényelmes karosszékbe, hogy átnézze.

Nem sok érdekes dolog szokott lenni augusztus végén a napilapokban. Ugorkaszazon van még ilyenkor. Ám az ő szeme mégis megakadt egy olyan híren, melytől minden vére a szívére szaladt:

Súlyos autószerencsétlenség Pilisvörös-vár közelében. — Kovács Attila őrnagy családjával Budapest felé tartott. A kocsi maga vezette, — de eddig ki nem derített okokból elvesztette uralmát a gép fölött, s az nekiment egy útszéli fának. A bennülők kirepültek; a kisfiú csekély zúzódások árán menekült, az őrnagyot és feleségét azonban eszméletlen állapotban szállították az Új Szent János kórházba. Állapotuk súlyos.

Írén döbbenet meredt maga elé. — Úristen! Légy irgalmas! Ne szólítsd őket még magad elé! Így . . . ne!

— Megyek azonnal . . . Szüksége lehet rám édesapámnak!

A fiatal leány annyira ura tudott lenni

önmagának, hogy még a hangja sem remegett, mikor így szólt a szobaleányhoz:

— Ha a méltóságos asszonyék keresnének, mondja meg, hogy az Új Szent János kórházba mentem. Az ujságban megtalálják, hogy miért.

Apját egyelőre nem is láthatta.

— Éppen vizsgálaton van; röntgenezik, — eszméletét még nem nyerte vissza — hangzott a felvilágosítás.

Az asszonyhoz beengedték. A sebesült bekötözve, halotthalványan, ijesztő külsővel feküdt az ágyon. Mikor Irént megpillantotta, szemében öröm csillant fel.

— Mi van Imrikével? — suttogta nyugtalanul.

— Azt mondják, ő könnyen megúsza a dolgot — válaszolta a fiatal leány. Mindjárt meglátogatom őt is . . .

— Vigyázz reá, ha meghalok! — suttogta a szenvedő.

Irén rápillantott az ápoló nővérre s megértette annak sokatmondó, szomorú tekintetét.

Egy forró fohászt küldött a Mindenhatóhoz — aztán egyszerűen és nyugodtan ezt mondta:

— Hát hiszen életünk mindíg az Isten kezében van. Ezért jó, ha rendezzük vele számadásunkat. Lutheránus vagy katolikus papot kéressek?

— Katolikus papot! — kiáltott a beteg fájdalmasan.

Az ápoló nővér eltávozott, hogy a kórházi lelkészt értesítse. A fiatal leány pedig két keze közé fogta a szegény bűnös aszszony két kezét és szelíden mondta:

— Imádkozzunk . . . Az Isten jó és végtelenül irgalmas . . .

Mire a nagymama megérkezett unokáival, — azok édesanyja már holtan feküdt az ágyon. Nagy irgalmat cselekedett vele az Isten — mondta az éppen távozó pap csendesen.

A nyitott sírt négyen állták körül: egy őszhajú, előkelő külsejű hölgy és három fiatal leány.

— Milyen derék három leányt nevelt! — mondták az idegenek.

— Milyen irgalmas az Isten! — mondták a közelállók. Hála legyen neki, hogy meghallgatta sok forró imádságunkat!

*

Kovács Attila állapota olyan súlyos volt, hogy egyelőre nem lehetett vele közölni a történeteket. Az orvosok azt állították, hogy életben maradásához van remény, — bár nagyon hosszú kórházi ápolásra lesz szüksége.

Írénke nem maradhatott tovább, — várta az iskola. Kihez máshoz fordult volna ismét segítségért, mint a nagymamához?

— Drága jó nagymama, vegye gondjaiba

az apámat! De a lelkét is — könyörgött a fiatal leány búcsúzáskor.

— Légy nyugodt, Irénkém, meg fogom érte tenni, ami tőlem telik. Itt maradok Pesten, míg szüksége lehet rám.

Irénke forró hálával csókolta meg a jó-ságos hölgy kezét, aztán a bekötözött fejű, de már friss Imrikével útnak indult hazafelé. Gondjaiba veszi, vigyázni fog reá, — hiszen így ígérte a haldokló édesanyának.

Múltak a hetek. Eleinte rövid tudósítások érkeztek Kovács Attila hogylétéről, lassú javulásáról, — majd hosszabb levelek a nagymamától Kovács Attilánénak címezve. Irénke nem egyszer látta, hogy anyjának ki van sírva a szeme . . . De bizony magának is fáj a lelke nagyon. Hiszen derék, szép édesapjából tolókcocsiba került roncs lett . . .

S egy csendes este, mikor a kis Imre nem volt a szobában, Kovácsné így szólt a leányához:

— Alighanem válunk egymástól, kisleá-nyom. Azt írja az én jószágos közbenjáróm, hogy édesapád szíve megenyhült végre irán-tam. Fölmegyek hát hozzá s meglátogatom. Aztán — folytatta félrefordulva — mellette maradok, ha visszafogad. Tudom, hogy ott a helyem. És hogy vezekelnem kell . . .

Irén mélyen megindulva ölelte át édesany-ját.

— Köszönöm, édes jó anyám! Köszönöm

azt a nagy boldogságot, amit nekem most szereztél!

És mikor az állomáson búcsúzott tőle, ezt súgta még a fülébe:

— Fordítsd szegény apus szívét is a jó Istenhez!

•

A mindig féltett s így gyámoltalan kis Imrének, aki tanulmányait eddig otthon, magántanulóként végezte, nagyon megkönnyítette helyzetét, hogy az iskolában éppen Irén keze alá került. Két esztendő alatt kötelességtudó, kemény legényke lett belőle. A rajongó szeretetnek, mellyel nénje iránt viseltetett, nagy része volt abban, hogy a fiatal leány nevelői munkáját ilyen siker koronázta.

Mikor Irén beíratta a gimnáziumba s ott megtudta, hogy Monostory Péter lesz az osztályfőnöke, — nagy megnyugvást érzett. Ezt a fiatal tanárt látásból jól ismerte, rendszeresen ott volt vasárnaponként növendékeivel a templomban, — ezzel lehet majd Imre ügyeiről komolyan tárgyalni. És az első fogadó óráján fel is kereste. Elmondta, hogy mint pedagógus jön a pedagógushoz bizalommal s különös jóindulatot kér kis öccse számára.

— Ó, hiszem, hogy derék, jó gyermek lesz, s nem lesz szüksége semmi különös jóindulatra — válaszolta a fiatal tanár udvariasan.

— Bizony, határozottan kérem ezt, sajnos szüksége van rá — folytatta Irén. — Szegény ugyanis nélkülözi az erős apai kezét; erre pedig szüksége van a fiúgyermeknek. Aztán még egy különös nehézsége is lesz Imrének, melynél nagyon fontos, hogy megértő ember legyen az osztályfőnöke.

Monostory Péter kérdőleg nézett a fiatal leányra.

— A fiú születési bizonyítványa szerint evangélikus vallású, tehát a törvény oda fogja kényszeríteni az evangélikus hittan-órára, pedig katolikusnak van nevelve, s rendszeresen járul a szentségekhez is.

— Hogy lehet ez? — csodálkozott a tanár.

— A dologért teljesen vállalom a felelősséget — válaszolta a fiatal leány nagyon komolyan. — Én neveltem katolikusnak, és meggyőződésemm, hogy így cselekedtem helyesen. Hogy tanár úr tisztán láthasson, kénytelen vagyok szomorú családi viszonyainkról is elmondani egyet-mást. A kis Imre nem édes testvérem. Apám is és az ő anyja is katolikusok voltak és nem meggyőződésből lettek lutheránusokká, csupán azért, hogy házasságukat — mint elvált emberek — templomba is megáldathassák, mert ezt apám katonai felsőbbbsége megkívánta. A kis Imre anyja halálos ágyán katolikus papot kért s ugyanekkor reám bízta a gyermeket. Meg vagyok tehát győződve arról, hogy az ő szándéka szerint is cselekszem, ha

katolikusnak nevelem. És ehhez kérem tanár úr szíves támogatását.

Monostory Péter tisztelettel nézett a megfontoltan és határozottan beszélő fiatal leányra, — ám nem felelt egyebet, mint amit felelhetett:

— Én a törvény értelmében minden növendékemet ama vallás tanóráira vagyok köteles küldetni, melyhez a születési bizonyítványa szerint tartozik. Egyébként azonban hálás vagyok nagysád felvilágosításaiért; mint pedagógus nagy hasznát veszem annak, ha növendékeim családi körülményeit is ismerem. S most, hogy tudom, mennyire szükséges a kis Imre mellett némileg az édesapát helyettesítenem, — ígérem, hogy különös gondom lesz a gyermekre.

Annyi szívjósággal, annyi melegséggel volt ez mondvá, hogy Irén egészen megnyugodva távozott.

Monostory Péter pedig hosszasan, gondolkozva nézett utána. Milyen értékes leány! S szép, értelmes arcán az a sajátságos, borongó vonás . . . Bizonytal nem kímélte szegényt az élet!

•

Imre valóban erős támaszt nyert derék osztályfőnökében. Monostory Péternek gondja volt arra, hogy a fiúnak ne csak az értelme fejlődjék, hanem a jelleme is. Amint nőtt, bevette cserkészcsapatába, s bizalmát,

szeretetét annyira megnyerte, hogy Imre igazi atyai jóbarátot látott benne.

És tanára csakugyan az is volt. Bebizonyította ezt, mikor a fiú IV. gimnazista korában életének első komoly nehézsége előtt állott. Egy nap felháborodva érkezett haza a vallásóráról azzal, hogy hittanára megkívánja tőle, hogy konfirmációra menjen s úrvacsorát vegyen.

— A vallásórára odakényszeríthet a törvény, de hogy meggyőződéseim ellen cselekedjem, hogy katolikus hitemet megtagadjam, arra nem! — tűzelt a jellemes ifjú.

Iren szíve mélyéből örült ugyan, mikor e határozottságot és bátorságot látta, de azért mégis szerette volna, ha a dolog símán intéződik el. Elment tehát ismét Imre osztályfőnökéhez, és arra kérte: legyen közbenjáró a vallástanárnál; hasson oda, hogy az ne élezze ki a helyzetet.

Monostory Péter elvállalta a megbízást.

— Majd a „lelkiismereti szabadság”-ra fogok hivatkozni! — mondotta mosolyogva.

Közbenjárása sikerrel járt. A hittanár belátó, megértő ember volt s egyelőre eltekintett attól, hogy a fiú konfirmációra menjen.

— Mennyire fog Imre örülni! — gondolta magában a tanár, ki nagyon jól tudta derék növendékéről, hogy katolikusnak tartja magát, s hogy hitét öntudatosan gyakorolja is. Be is térek hozzájuk, megviszem a jó hírt!

A testvérek igaz örömmel fogadták Monos-

tort s szívélyesen kínálták helyet napsugaras, meghitt otthonukban.

— Imre, hallgass ide, — mondta a látogató vidáman — jó hírt hoztam ám neked! — És elmondta, hogy mit végzett.

— Köszönöm tanár úr, köszönöm! — válaszolta a fiú bensőséges hálával. S nagy boldogságában hirtelen kitárta szíve legmélyét szeretett tanára előtt: Hogy is lehetett volna ilyen kívánni tőlem, mikor pap akarok lenni, katolikus pap!

Monostory Péter elkomolyodva nézett rá — aztán nagyon melegen a szívére ölelte.

— Szegény, szegény fiú . . . Hagyja, hogy álmodozzon tovább? Nem. Minél előbb tudja meg a szomorú valót, annál kisebb lesz a fájdalma.

— Édes fiam, — szólt csendesen és mély megindulással — tégy le erről a tervedről. Csak légy nagyon derék ember, élj Isten parancsai szerint, s én hiszem, hogy az Úr megáld majd gyermekeidben. Azok között lesz olyan, akit meghív különös szolgálatára. Belőled azonban igen nehezen lehetne pap.

— Miért?! — kérdezte Imre csodálkozva.

— Elég nagy vagy már ahhoz, fiam, hogy megértse az okot. Azért, mert nem született Isten előtt kedves házasságból. Boldogult édesanyád csak az emberek előtt volt felesége apádnak, Isten előtt nem. Tudod, hogy neki él a törvényes felesége.

Irén felzokogott. — Hát csakugyan bünteti Isten a szülők bűnét a gyermekekben!?

Monostory Péter mély megilletődéssel válaszolta:

— Valóban, az Úr büntet harmad- és negyedíziglen, ahogyan az Irás mondja. — De „irgalmasságot is tesz sok ezeriglen az őt szeretőkkel s parancsainak megtartóival!” Ő, gazdagon megjutalmazza ő a hűséges kötelességteljesítést és hősiezen viselt szenvedést, Irénke! Lám, én évek óta figyelem Önt s látom, tudom, hogy az Úr úgy el-árasztotta kegyelmeivel, hogy Önből már igazi Isten szíve szerint való feleség és szent édesanya lesz! Önt már áldani fogják a gyermekei!

Elhallgatott. Majd rövid megfontolás után így folytatta:

— Irénke . . . én nem leánykérőbe jöttem ma ide; — de úgy érzem, Isten akarata, hogy nyilatkozzam ma a tervről, vágyról, mely régen foglalkoztat . . .

A leány csodálkozva emelte rá könnyes szemét.

— Törölje le a könnyeit . . . úgy ni . . . aztán nézzen rám mosolyogva! — Így mindjárt könnyebben meg tudom mondani, hogy mire kérem: Adja ide a kezét, hadd rakjunk együtt olyan fészket, melyben sokkal boldogabb fiókák nőnek majd, mint amilyenek maguk voltak, szegények.

És Irén könnyes mosollyal beletette kezét

egy egész életre ennek a derék, becsületes embernek a kezébe.

Ám később mégis így szólt fájo mosolygással:

— Péter, a leánykérés azért még nincs ám elintézve, — mert az már mégiscsak úgy való, hogy a lányt szüleitől kérjék meg . . .

— Gyöngéd, nemes szíve van, Irén . . . Teljesíteni fogom a kívánságát, elmegyek szüleihez.

— És mondja meg külön édesapámnak, hogy a szülői házból szeretnék az oltár elé is menni. De csak akkor esküszünk otthon, ha ő is ott lesz velünk — egészen az oltár lépcsőjénél!

— Értem, Irén — és megmondom.

Az apa is megértette az üzenetet. És valóban ott volt tolokocsiján leánya mellett, mikor a pap az esküvő reggelén az Úr szent Testét osztotta a híveknek . . .

*

Nagyon csendes, de mélyen megindító volt az esküvő. Mialatt a fiatalok ujjukat a feszületre téve keményen és határozottan mondták az eskü szavait, hogy „holtomiglan, holtodiglan”, — két megtört öreg bűnbánóan siratta elrontott életét.

Ezek a fiatalok azonban már nagyon jól tudják, hogy az eskü szent! Tudják, hogy az Isten parancsait büntetlenül áthágni soha

**nem lehet! Az ő kezük szeretettel egymásba
símulva marad, bármit hoz majd az élet.
Ők Krisztusban egyesülnek — s az ilyen
családi fészekből nem hullanak ki a fiókák,
— ott igazi boldogság lakik!**

